

Anders Chr Vestergaards

Erindringer

fra

tiden i Tvis

1867 - 1895

* * * *

* * *

* *

*

Indholdsfortegnelse:

Personliste	3
Forord.....	4
Tvislund	5
Far Laurits Jensen, kaldet Laust Vestergaard	7
Gæster i ”Vestergård”	8
”Lauralyst”	9
Far, Laurits Vestergaard, sognefoged	10
Mor, Marie Elisabeth Fugl.....	12
Mine søskende.....	17
Mor fortæller om 1866.....	24
Anders Kristian Laustsen, barndom.....	25
Tvislund Biskole	27
Min ungdomstid	30
Sygdom, indlæggelse og operation	32
Staby skole	37
Sidste operation og ”Vesterbro” Seminarium.....	42
Christian Søgaard, god ven	47
Første Karakter.....	49
Familie data for Anders Christian Vestergaard.....	57

Ægteparret Magdalene og Anders
Christian Vestergaard.

1890 – 1910, Nr. Omme

Personliste Anders Christian Vestergaard's slægt:

Tvislund, Søndergård, fars slægt:

Jens Nielsen (Lund), 1780 – 1825, farfar, plejesøn hos sin onkel og moster og overtager Søndergård, i 1813 flytter han Søndergård mod syd hvor gården ligger i dag.

Ane Kirstine Henriksdatter, 1790 - 1860, farmor, bliver enke med 10 børn

Anne Marie, 1808 – 1808, 8 uger gammel

Niels, 1809, fars bror, ungkarl moderen køber ”Grønkjær” i Aulum til ham

Anne Marie, 1811, fars søster, gift til "Søndre Halgård", Tvis

Henrik, 1813, fars bror, gift til "Idomlund", Idom

Niels Christian, 1816, fars bror, gift til "Nørre Halgård", Tvis

Søren Lund, 1818, fars bror, gårdmand på ”Søndergård” i 1884 udstykkes Meldgård herfra

Laurids, 1821 - 1907, far og bliver gårdmand på ”Vestergård”

Inger, 1822 - 1849, fars søster, Inger til "Smedegård", Tvis

Jens, 1825, fars bror, gårdmand på ”Østergård”

Vestergård:

Laurids Jensen, 1821 – 1907, far, gårdmand på Vestergård og sognefoged i Tvis sogn. Død i Nr. Omme hos Anders Christian

Marie Elisabeth Fugl, 1832 – 1913, mor. Død i Nr. Omme hos Anders Christian

Ane Kristine, 1856 - 1879, søster gift med Jacob Jensen, ”Pajbjerg” Mejrup, hans 2. ægtefælle Marie

Barbara Louise, 1858 - 1935, søster gift med Knud Hornshøj, Mejrup

Jens Lund, 1860 - 1910, bror gift med Kristine Jensen, overtager Vestergård 1894

Anders Christian, 1867 - 1949, gift med Magdalene Pedersen, lærer i Nr. Omme og fortæller. Død i Nr. Omme

Degneboligen i Nr. Felding, mors slægt:

Anders Christian Fugl, 1800 - 1871, morfar, degn og kirkesanger

Barbara Louise Kümmel, 1794 - 1870, mormor

Jonette Georgine Jeppesen Pedersen (Gerorgine) 1812 – 1891, mors halvsøster, dør i København

Marentine Fugl, 1821 – 1864, mors søster, gift med lærer Lund der bor i Øls, Hærup ved Hobro, død i Fly

Niels Fugl, 1825 – 1887, mors bror, gift med Christiane Pedersdatter, tømrer, brobygger og gårdbygger, død i Holstebro

Steffen Nyeland Fugl, 1827 – 1904, mors bror, gift med Jensine Jensdatter, maler og Egnsmusikant sammen med Anders Bak. Død i Nr. Felding

Forord

Beretningen er direkte afskrift af Anders Christian Vestergaards erindringer, med mine afsnit, overskrifter og billeder.

Bodil Kjær, 2014.

Hovedskolen Nr. Orme

Bygget 1897

Førstelæreren, som også havde tegnet skolen, A.C. Vestergaard.

Magdalene og Anders Chr. Vestergaard

Tvislund

Tvislund er midtpunktet i Tvis sogn og ligger i en afstand af 7 ½ km øst for Holstebro.

I 1850 bestod den kun af 2 gårde; Nørgård og Søndergård og navnet Tvislund var betegnende nok, for her fandtes Jyllands vestlige Naturbøgeskov, det lå på en Bakketop vest for gården og den højeste del af Bakketoppen hed "Kappesbak".

- Der var endnu så meget tilbage af skoven i min barndom, at jeg let kan forestille mig, hvorledes den har set ud.

- Det har været smukt i Tvislund dengang.

På den højeste del af bakken herskede Egen, men længere nede på skråningen havde bøgen taget magten, men ind imellem både Eg og Bøg voksede vilde æbletræer, der kunne være henrivende i blomstringstiden.

- Hvidtjørn, Bærberiplanter, Hassel fandtes overalt, hvor der var en lysning og Kaprifolium slyngede sig op ad træerne her og der, og skovbunden ikke at forglemme.

Allerførst skal nævnes Liliekonvallen, de fandtes i så stor overdådighed her, at man kom langt borte fra for at forsyne sig med dem, - forresten uden tilladelse - og her kunde de ærede borgere fra Holstebro være meget tankeløse - men desuden Storkonvaller, Skovsyre, Anemoner m. fl.

- Den store Skovmyre toppede sit Bo op her og der, og alle vegne mødte man den store Skovsnegl og den lille grågule i sit hus.

- Også fugleverdenen var rigere her end andre steder i Vestjylland, når undtages Fjordlandsskaberne, som der er af en anden art.

- Skoven har dengang været på ca. 25 tdr. land, - måske noget mere.

På bakkens øst skråning var der en firkantet indhegnet plads, vel to skp. land stor, - indhegning bestod af et jorddige, der var så gammel at der voksede egetræer af meget høj alder. Midt i denne indhegnede plads fandtes en del meget store "syldstene" og det kaldtes "Kappelskjærgård",

- sagnet lød på at her havde Tvis haft sit første Gudshus eller Kappel med kirkegård, indtil Prins Buris, byggede Tvis kloster i 1164, thi da blev al Gudstjeneste henlagt hertil, men Kappels var sognets midtpunkt og Klosteret derimod lå ved dets grænse godt gemt i Aadalen, usynligt for alle sognets folk, og derfor blev kirken også flyttet tilbage nær Kappels. -

Bygmesteren af den nye kirke var min fætter Niels Kristian Jensen, fra "Østergård" i Tvislund og indvielsen fandt sted den 20. november 1887.

Begge konerne i de to Tvislundgårde var fra Frøjk i Måbjerg, og de var søstre: Johanne i Nørgaard og Ane Kristine i Søndergård, og den sidste er min bedstemor, og hendes mand var min Fars Far, der hed Jens Lund og jeg ved desværre ikke andet om ham end at han ikke var søn i gården, men plejesøn - vist født i Tusholdt i Tvis - og at han døde, da min far var fire år i 1825.

Det var så min Bedstemor, Ane Kristine, som kom til at stå for styret i Søndergård, og det har ikke været let, for det var fattige tider for Bonden, og der var ikke så få børn, men hun klarede det smukt, og min Mor har til mig omtalt hende som en klog, viljestærk og god kone, som min Mor aldrig forgæves henvendte sig til, dersom hun trængte til hjælp.

Ane Kristine fik da også børnene godt anbragt allesammen.

Niels købte hun "Grønkjær" i Aulum til, han blev aldrig gift, og da han blev gammel og affældig, vilde han min bror Jens skulde have gården. - Jens sagde nej, han kunde ikke tænke sig at flytte bort fra Tvislund, til en afsidesliggende gaard i Aulum, hvor det var mindre poetisk. - Jeg kunde ikke forstå ham dengang, nu kan jeg bedre. -

Ane Marie blev gift til "Halgård" (Søndre) i Tvis. -

Kristian gift til "Nørre Halgård", Tvis. -

Henrik til "Idomlund", Idom. -

Inger til "Smedegård", Tvis.

Tvis bogen side 199:

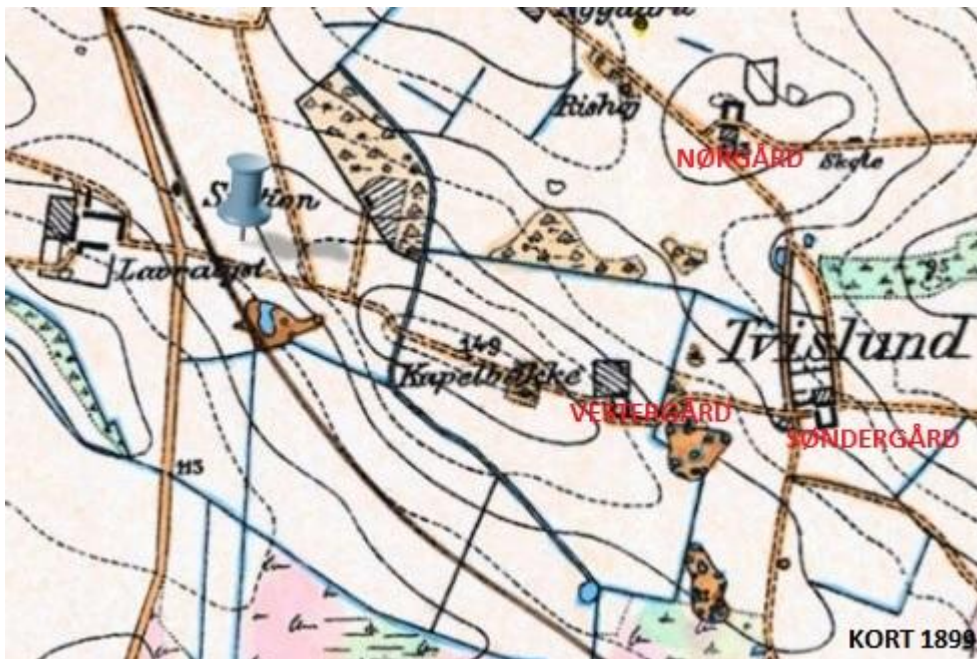
Smedegård, Diderik Poulsen gifter sig i 1844 med Inger Jensdatter, født i 1822 i Søndergård Tvislund som datter af Jens Nielsen. De får børnene Poul i 1845 og Mette i 1848. I 1849 dør moderen Inger Jensdatter, kun 27 år gammel.

Jernkorset står på Tvis Kloster kirkegård.

Så var der kun tre sønner tilbage:

Søren, Laurids og Jens, og nu blev "Søndergård" delt i tre dele, hovedparten i midten med gaard og besætning, og den skulde Søren have, thi han var ældst af disse tre, og så to parceller, en i Øst, der blev til "Østergård", og en i vest, og det blev "Vestergård".

Da far var ældre end Jens måtte han vælge først, og han valgte i Vest, for der var hovedparten af skoven, og den holdt han af.

Far Laurits Jensen, kaldet Laust Vestergaard

Min far var den næststygste af en søskendeflok på 8. Han hed Laurits Jensen, men blev altid kaldt Laust Vestergård. Hans skudsmålsbog udviser, at han er født 2. maj og døbt 3. maj 1821 og vaccineret 9. juni 1925.

Ved slutningen af hans skolegang, fik han i hovedkarakter "Meget godt" og ved den derefter følgende konfirmation i Nr. Felding kirke, den 10. april 1836, "var han den første af årets 12 konfirmerende drenge og fortjener i alle henseende den bedste anbefaling" Præsten hed C. Hasager.

Som skole benyttedes Storstuen i "Søndergård", og Fars lærer hed Dalgård. Han pryglede navnlig fattige børn på det ubarmhjerteligste, derimod Far gik fri, han var søn i Gården og dog omtalte Far altid sin lærer med Bitterhed, thi Far havde et godt hjerte over for de små i Samfundet.

- Far talte så tit om, så angst han havde været da han som "Hjordreng" der hjemme skulde samle de løse kreaturer for at drive dem i flok ud af skoven og hjem efter mørkets frembrud, han var jo fyldt med datiden Spøgelse- og Røverhistorier, og han syntes, at han kunde se og høre så meget mærkeligt, men sagde det ikke til nogen, han ville ikke gå for at være en Kujon.

- Som ung karl tjente han et par år hos Svogeren i "Sønder Halgård". Denne svoger var gårdmand og urmager, og når Far om vinteren var færdig med at tærsk kornet, sad han inde hos svogeren og hjalp ham med hans klokker.

Siden hen, da Far selv fik en gaard, og vejret blev så slem om vinteren, at han ikke kunne fælde træer

- ja for Far fældede en stor del af skoven, han gjorde det ikke med glæde, men han sagde: Jeg kan ikke leve af skoven, den skal derfor gøres til en kornmark

- så prøvede han på at lave ure, og han fik virkelig lavet to. Han lavede det hele. - Købte messingplader og deraf savede han hjulene ud, drejede akslerne, støbte lodderne o.s.v. det ene ur hænger her i stuen og går udmærket endnu.

- Far kunde næster alt: snedkerere, tømre, mure, - disse evner har han ikke efterladt til mig, men min broder havde arvet dem.

- I år 1851 byggede Far "Vestergaard" inde i skoven, og han begyndte med en besætning på 1 hest, 1 stud, og fire køer, men få år efter havde han en besætning på 2 - 3 heste, 8 køer og en del ungvæg.

- Til gården hørte 32 tdr. land god jord, sandmuld eller leret, og et udmærket stykke eng ved Lille Å, der gav 10 læs hør, - og en del vægmose med tørv, der gav ildebrændsel.

- Far var efter den tid en meget klog og oplyst mand. - Han læste meget og grundigt, så han viste altid besked, og i modsætning til bønderne på den tid, var politisk meget interesseret og konservativ, og da Berg rejste en voldsom modstand mod Højreregeringen Estrup, gik Far ikke med, men blev en tro tilhænger af Højre lige til det sidste, og det gav anledning til mange og lange debatter i mit hjem, når de venstreindstillede naboer kom, men jeg mindes aldrig, at sådanne debatter gik over "Gevind", thi far var en mester til at lede underholdning med alvor og skæmt, og af den grund kom der mange Fremmede, også ud over bondestanden:

Gæster i "Vestergård"

Proprietærfamilien på nabogården "Lauralyst", Præstens især Pastor J. S. Møller (Møller en bror til den meget kendte Søren Anker Møller, valgmenighedspræst i Hurup). Før Pastor Møllers tid kom også Pastor Ammundsen i mit hjem, Faderen til de to Biskopper Ammundsen, den ene i Haderslev, den anden i Maribo.

- Den dygtige og meget belæste lærer og kirkesanger Niels Kjærulf Henriksen og han hustru søgte atter og atter til mit hjem, og mange flere, men til sidst skal tidligere ejer af "Lauralyst" Edvard Bluhme og hans hustru nævnes. Bluhme nedstammede i lige linje fra den kendte hofpræst i Kong kr. d. 6. dage. Han var født i Meklenburg og storgodsejerens søn, fik en udmærket opdragelse, kom til Danmark, giftede sig og købte "Lauralyst".

Han var en voldsom natur, og hans ridehest holdt sjældent ud et år. Ofte må han være kommen sprængende gennem Nr. Omme på vej til "Brejninggård" hvor Broderen Frandsen boede, og så gik det vildt til, med drik, spil og handel fortælles der.

- Han fik mange ideer angående driften af sin store gård, og de skulde udføres straks.

- Engang blev der næsten kun sået byg, og en del af gaarden blev omdannet til Bryggeri.

- En anden gang nedlagde han store dele af besætning og han fór så rundt og købte kalve, for nu skulde det hele lægges an på fedning af kalve o.s.v.

- Han gik så fra forstanden og kom på "Dåreanstalten" og hans hustrus slægtninger trådte til, og de fik gården solgt til Smidt, ejeren af "Lauralyst" i min barndom og første ungdom, - gælden klaret, og tilbage blev der til Bluhme 15 tdr. land, hvoraf 6 tdr. land var skov, og i der blev der bygget et hus til dem.

"Lauralyst"

Dette og denne skov, som lå ind mod vor mark, kom til med dets beboere at spille en stor rolle i mine barndomserindringer,

- her holdtes alle egnens fester om (Sommeren), kom der fremmede hos os længere borte fra, ja så indbød vi dem til en tur i Blumes skov, der efterhånden omdannedes til en smuk og storstilet have og Blume gjorde aldrig indvending mod at han kunde finde os spadserende i skoven uden først at indhente hans tilladelse.

Ja, der har jeg som barn oplevet mange glade Dage, så meget mere, som jeg blev Bluhmes Kæledække.

- Bluhme kunde optræde nydeligt og fint, men han blev ved med at have en sprælsk fantasi, som han havde ondt ved at styre.

- Han troede så bestemt, at mennesker nok skulde lære at flyve, - vi lo ad ham, - men han fik ret, men han fik det aldrig at se.

Når han fantaserede vildt og bagefter lo af det, så var han på den rigtige side, men hvis han ikke kunde le af sine spekulationer og ideer, så holdt jeg ikke af ham.

- Han var godt gift for hans hustru var ligeså ligevægtig, som han var uligevægtig. Gik det forfærdelig galt, sagde hun blot: " Ja, det var kedeligt" - og kom der noget godt til dem, sagde hun "Ja det var meget rart", og så var der ikke mere at sige om den slags.

- Disse to interessante og mærkelige mennesker kom meget ofte i mit hjem.

- Jeg kan huske at Bluhme kom farende om formiddagen ind i soveværelset, hvor far lå syg og råbte: "Nu har man opfundet en plade, som kan tale som et menneske". det var Grammofonen, og den opfindelse satte Bluhmes tanker i det voldsomste sving.

Blume var en stor smuk mand, med ædle ansigtstræk og et stort fuldskæg.

Ejeren af Lauralyst før min tid, og før Blume hed Friche, man påstod, at han var uægte barn af Kong Frederik den 7', men kom måske af, at han lignede Kongen i meget høj grad. - Han var sønderjyde og kom også tit i vort hjem, men når jeg omtale ham, har det sin grund deri, at der er ham som forærede Far og Mor "Løven" som i ca. 80 år har prydet først deres hjem og siden vort hjem.

Far, Laurits Vestergaard, sognefoged

- Endskønt Far aldrig gjorde noget for selv at komme ind i offentlige bestillinger, blev han i høj grad brugt, vel fordi han var så samvittighedsfuld til det yderste.

- Han var sognefoged i 24 år, og da han meddelte Byfogden, at han nu sagde sig bestillingen fra, søgte Byfogden at overtale ham til at blive ved, og om et år skulde han blive indstillet til Dannebrogordenen, men det var netop det Far ikke vilde, han vilde ikke have noget, der fremhævede ham overfor andre gårdmænd.

- Vi børn surmulede, vi vilde gerne, han skulde have været Dannebrogsmænd.

- Til at begynde med var det ikke altid rart at være Sognefoged.

- Før banen kom til Vestjylland sendtes løse Eksistenser fra Sognefoged til Sognefoged til deres Hjemstavnskommune.

- Det var oftes Tattere eller "Kæltringer" som de kaldtes, de gik næsten aldrig under deres døbenavn, men under et andet navn, som blev givet og som de ofte var stolt af f. eks. "Æ sour Svin", - "Woller gro Gert".

En 2 - 3 af den slags eller en hel familie kunde komme til natten. - Mor måtte sørge for mad og søvn. Var det til en vinteraften de kom, var Far mand for at underholde dem. Han kunde more sig kostelig over at få disse stakkels omtumlede mennesker til rigtig at fortælle løs, men næste morgen skulde han jo af sted hen til den næste sognefoged, det vil sige en mil eller derover, og Mor var ikke glad, før hun havde Far hjemme igen, for det var jo ofte forvovne Børster, dog der skete aldrig noget.

Far var sognerådsmedlem i 12 år og en del af tiden formand, - han var i skolekommisionen, var kirkeværger og meget andet. - Så skal tilføjes, at Far var god til at omgås penge, altid knap mod sig selv, aldrig smålig over for andre.

Da han blev omkring 60 år gammel kunde han få anfald af tungsind, da gik han tavs og sygt omkring og sagde ikke mere end højst nødvendig. En sådan periode kunde være fra 8 til 14 dage, og de kom oftere jo ældre han blev. - Vi kunde straks se på hans ansigt, så snart det ikke var godt, og jeg er ikke vis på, at vi sådanne tider forstod Far så godt, som vi burde.

- Far lagde gaarden "Vestergård" ca. 300 m øst for Kappelskjærgård, hvorigennem der var gennemkørsel, stuehuset i nord og de trelængede udhuse syd for med "Gårdsled" i mellem.

En del af den store have var gammel skov med gamle store egetræer og Blinger, vi havde i modsætning til alle andre gårde på den tid en have som nok kunde stå mål med Præstegårdshaver, og Far har gået og arbejdet i den mange, mange gange, mens andre gårdmænd, drev den af med en pibe i munden.

Forresten røg Far meget, ikke når han arbejdede.

- I 1866 blev der bygget en sidebygning imod nord til stuehuset. Den kom til at rumme kælder til mælk, folkestue og spisekammer.

- Ca. 1878 blev der bygget til laden mod syd, således at der blev tværagerrum og 1882 købte far 90 tdr. land, - hvoraf kun 8 var agermark, af Smidt på Lauralyst, og i kort tid opdyrkede Far 40 tdr. land hede op, og så var "Vestergård" ved at blive en større gård, men det havde kostet slid.

Skoven skulle først ryddes bort, og det var slid, og bagefter merglede Far 72 tdr. land. Næsten hver sommer når vårsæden var lagt, gik man i lag med mergelgravningen fra en såkaldt "Kvikgrav" - merglet blev "kvikket" op af graven i trillebør, og skulde der bygges brændte man naturligvis selv stenene, og det var slid alt sammen, fyraften var et ukendt begreb, og en daler var mange penge. (2 kr. i vor tid).

Da Far i foråret 1851 skulde til at bygge "Vestergård", kørte han til Nr. Felding for at hente degnesønnen, tømrer Niels Fugl og hans værktøj. Han fik spændt fra og kom ind og blev beværtet på det bedste og mødtes for første gang med min mor, Mette Marie Fugl (*Marie Elisabeth Fugl(bk)*), hun var da 18 år gammel, fin og yndig, må hun have været, for det var hun alle dage, indtil hun blev næsten 80 år. Siden når Mor fulgtes med en af mine søstre i Holstebro, blev de undertiden antaget for to søstre og ikke for mor og datter.

Vestergård ca. 1955

Mor, Marie Elisabeth Fugl

Mor er født 13. november 1832, (fejlagtig indført i kirkebogen hvor der står 23. november) i Ankelbo skole i Grene sogn ved Varde. Datter af skolelærer og kirkesanger, Anders Kristian Fugl og hustru Barbara Louise, født Kümmel, - hjemmedøbt på grund af sygdom den 29. november og fremstillet i kirken den 26. december s. å.

- Hun blev konfirmeret i Tvis Kirke 11. april 1847 og fik af pastor Høgsbroe, for kundskaber meget godt og ligeledes for opførsel.

- Min Mors Mor er en datter af købmand Kümmel og hustru i Ribe, vist født omtrent år 1800, hun hed Barbara Luise Kümmel, hendes mor døde da hun var to år, og hun talte tit om at hun havde savnet en mor.

Faderen havde været streng, men da han havde en stor forretning, havde han ikke taget sig meget af hende. Hun kunde huske at en krigshær i uniformer og med et uforståeligt sprog blev indkvarteret i byen, og købmand Kümmel fik naturligvis sin part af dem, - man kaldte dem Spaniolere, og det må altså have været i 1808. - Først var hun bange for dem, men de viste sig at være rigtig flinke, og frygten for dem forsvandt snart.

- Da hun blev voksen blev hun gift med en af faderens medhjælpere, kommis Pedersen fra Stauning, - jeg ved ikke hvilket år det var, men jeg ved hun var meget ung, da hun blev gift.

- Pedersen og hende begyndte en forretning i København, men efter 7 års ægteskab døde han, og min Bedstemor tog til Ringkøbing med sine to børn, for at være i nærheden af familien i Stauning, og det varede da ikke længe inden en af de mest velhavende i Stauning, friede til hende, en ung gaardmand, men han fik nej.

- Derimod var den unge søn af Toldkontrolør i Ringkøbing, Anders Kr. Fugl, mere udholdende og til sidst kronedes han udholdenhed med held, han blev hendes anden mand.

Han var barber, men godt oplyst og vældig dygtig til alt næsten. - Han var en begavelse, - ja han blev altså min bedstefar, og jeg er kaldt op efter ham.

- Da disse mine Bedsteforældre havde levet på den måde en tid, kom min Bedstefar i tanke om at han vilde være skolelærer og kirkesanger, og han meldte sig så til eksamen som "Privatist" og han kunde siden fortælle så morsomt om, hvorledes det hele spændte af.

Da han skulle synge, fik han selv lov til at vælge en salme, og han valgte. "Nu velan vær frisk til mode". Man lo ad ham og sagde at det var udmærket at være frisk til mode.

Han fik en god eksamen og blev snart efter kaldet til lærer og kirkesanger ved Ankelbo skole i Grene sogn, det er Anex til Grindsted, der blev altså min Moder født, men denne skole er revet ned for længe siden.

- Så vidt jeg har forstået var det i 1836 at Bedstefar blev forflyttet til Nr. Felding ved Holstebro, flyttegodset blev læsset på to vogne, og så gik de med familien den lange vej til Skjern og gennem Nr. Omme til Nr. Felding. Mor var da knap 4 år gammel, og hun kan huske, hun syntes det var herlig således at komme ud at køre.

I en bog af V. Richter: 100 års dødsfald (1791 - 1890) findes: købmand og disputerede borge i Ribe: Martin Kümmel, døde den 20. maj 1806 og han må være min Mors Bedstefar, - desuden byskriver i Ringkøbing, Chr. Ernst Kümmel, døde i 1849 den 8. juni, han var Consælmand og boede på hjørnet af Torvet og V. Strandgade, og var Mormors bror, han var ugift til han blev en gammel mand, men på sine gamle dage blev han gift med sin husbestyreinde, til stor skuffelse i det lille lærerhjem i Nr. Felding, for Mormor skulde jo have arvet ham. - Nej jeg huske fejl han havde været gift i hans unge dage, men dette ægteskab var barnløs, han var altså enkemand da han blev gift 2' gang.

Bedstefar var en dygtig lærer, og det er der flere der har sagt mig, nogle der har gået til skole til ham. I den lille skole var der næsten altid en eller flere tungnemme børn, som Bedstefar skulle hjælpe til at blive konfirmeret også døvstumme børn blev sendt til ham, - disse kom langvejs fra og var som hørende til husets folk, indtil de var blevet hjulpe over de døde punkter, men hvor det have kneben med plads i den lille gl. Degnebolig.

- Desuden var Bedstefar en mester til at tegne, prente og male. - Da etatsråd Tang, Nr. Wosborg skulle have nogle sjældne Dokumenter og meget andet restaureret, fik han at vide at Degnen i Nr. Felding forstod sig på sådan noget, og en dag holdt der foran den lille skoledør en stadselig Rytter, selve Tang til Nr. Wosborg, med en stor Dokumentmappe, som han overlod til Degnen, og siden da han afhentede var han tilfreds med resultatet.

- De fik følgende børn:

I Ringkøbing fødtes Marentine og Niels, min mor er altså født i Grene, men jeg antager, at Stefan Nyland, også er født der.

- Der var to børn af første ægteskab, nemlig Gerorgine og en dreng, der døde som lille.

Gerorgine blev forlovet med en udlænding, vistnok en Tysker, men kort før de skulde giftes rejste han sin vej og hun hørte aldrig mere fra ham. Det tog hårdt på hende, og hun rejste til København og begyndte en forretning som modehandlerinde, det gik godt for hende, og hun flyttede så hen i en anden gade og begyndte der med en større forretning, men det gik ikke, her gik hun fallit.

Mor vidste til sidst slet ikke hvor hun var, og da jeg kom til København for at læse, fik jeg pålæg af Mor om at finde hende.

- Efter lang tids søgning fandt jeg hende i den såkaldte Almindeligheds Alderdomshjem, hvor man kunde komme, når man selv kunde betale lidt. - Hun lå til, sungs og var gammel og syg, men hvor blev hun glad for at se "Maries søn". Det varede temmelig længe, inden jeg besøgte hende igen, men så fik jeg at vide, at hun var død, jeg har tit været ked af, at jeg ikke turde besøge den stakkels ensomme Gine, som skæbnen havde været så hård ved, og som blev så lykkelig for at se mig, vel var jeg spændt hårdt for med lektier, men jeg have sikkert nået det alligevel. - Nu kom jeg for sent, men når man kan gøre en god gerning og bringe glæde skal det ikke opsættes.

Niels Fugl blev tømrer, brobygger og gaardbygger, han var vist kendt over det meste af amtet, - han var stor og kraftig og morsom, hyggelig og selskabelig anlagt. Det var en til fest for os børn, når han kom til "Vestergård", men han levede stærkt. - Først ejede han Skindbjerg i Nr. Felding, men han endte som gæstgiver i Holstebro.

Nyland var lille og spinkel, han blev maler. Der sad et godt hoved på ham. Da bedstefar blev stærk åndelig svækket, blev sønnen, Nyland antaget som vikar, og det må han have været i ca. 4 år. Lærer Niels Kristensen, Fabjerg, har i et brev til mig omtalt Nyland, som den dygtigste lærer han havde gået til. Nyland og en skrædder, der hed Anders Bak, blev Egnsmusikanter.

Nyland spillede udmærket violin, og da de var meget opfindsomme begge to til at bringe løjer og lystighed, skulle de med alle vegne, hvor der rigtig skulle være gilde, desværre blev de begge to forfaldne til drik, men begge to vendte de om, da de blev ældre, og blev meget afholdende og alvorlige, men fra deres lystige periode gik der mange historier om dem.

- Hver jul kom Nyland og hans kone, og holdt end del af julen hos os, så disse to er vokset stærkt ind i mine juleminder. Nyland var så hyggelig og vittig, og han spillede for os. - Han havde, synes jeg, den dejligste sangstemme, som jeg har kendt, for at få den at høre skulde man have ham som maler, thi han sang ofte når han arbejdede, men ellers ikke. Han havde arvet hans faders sangstemme, samt hans evner til at skrive, prente og tegne. - Han var lidt slem til at drille, derfor holdt Mor ikke så meget af ham som af Niels.

- Jeg har gemt den ældste af sidste hold, Marentine til sidst. - Hun blev gift med Seminarist Lund, der blev kaldet til Øls som lærer og kirkesanger, ca. ½ mil fra Hobro, og ca. 1 ½ mil fra Lunds fødehjem i Hærup by, Klejtrup sogn, hvor hans Mor sad som enke, med en gård.

Martine længtes, og Mor besøgte hende flere gange, men det var besværligt at rejse, - dengang herom fortæller Mor i sine nedskrevne minder.

- Her vil jeg genfortælle hendes første tur til Øls. (Helt sikker på at det var første gang, er jeg ikke). *"Det var Madam Gram (Jordmoderen), der sendte bud til os, at jeg kunde få en rigtig god kørelejlighed fra Holstebro til Viborg, dersom jeg vilde følge med Sesherrerne dertil, og man sagde, at der gik næsten altid vogn derfra til Hobro. Det blev så besluttet, at jeg skulde følge med, jeg kunde så tage med P. Kr. Nybo tilbage det første Marked derefter. Vi bad så Schaunburg, som vi var godt kendt med, om at få at vide, om jeg kunde komme med, jo det kunde jeg godt.*

- Da vi så skulle af sted kom der en fin herre hen til mig, det var Majoren, og han sagde til mig: Jeg synes, det er bedst for Dem at sidde hos ham, der køre Bagevognen, det er en ældre mand, at sidde på vognen hos de unge mænd er ikke behageligt for en ung pige, de sidder og siger så meget vrøvl, - det var jeg godt tilfreds med, jeg kom til at sidde godt hos ham i en dejlig blød agerstol, så kørte der seks vogne foran os fra Holstebro. Da vi kom til Hagebro, blev der gjort holdt, og alle herrerne stod af vognene.

- Da jeg kom ind i Krostuen, stod de omkring Krokonen og spurgte, om hun kunde lave dem en stor, god æggekage, - ja det kunde hun nok. Derefter gik herrerne hen til køkkendøren og råbte: Tag fløde i stedet for mælk, der blev sat et glas portvin på bordet til mig fra een af herrerne.

- Derefter gik det så af sted igen ud ad landevejen, da vi kom til Mønsted Kro, kom den samme flinke Herre, som ligesom tog sig lidt af mig, og sagde: Synes De ikke De vil tage med til Randers, derfra kan De lettere få kørelejlighed til Hobro. Jeg blev øjeblikkelig så rådvild, hvad skulde jeg dog gøre, jeg kendte jo ikke et menneske i Randers, og hvem vidste om ikke de glemte mig når vi kom til Randers, i Viborg har jeg jo "Krones" som jeg var godt kendt med.

- Nå, men jeg sagde ham Tak, men jeg kunde ikke tage med. Da vi kom til Viborg, stod jeg af hos "Kroners", og vognen blev ved længere ind i byen. "Kroners" tog altid venlig imod mig, og da jeg fortalte dem, at jeg gjorde regning på at kunne komme med en vogn til Hobro, vilde "Kroners" ikke trøste mig med at det var sandsynligt. Der går måske en vogn til Hobro engang imellem, men det er på

en hel anden side af Viborg, som jeg ikke kendte noget til. - Jeg er selv vognmand, men kører ikke til Hobro.

Jeg blev meget ked af det, hvad skulde jeg nu gøre, jeg var kommet til Viborg og kunde ikke komme derfra. Jeg sad hele den næste dag og drev, og var endelig ked af det, men om aftenen fik Hanne lov til at følge med mig ud at bese byen, og hun var gæv til at vise mig omkring, og jeg fik meget at se.

Dagen efter sagde "Kroner" til mig, i dag er det torvedag, og det kunde ske, at der var en vogn hen ad Hobro til for eks. Hærup, for jeg havde sagt, bare jeg kunde komme så langt. - Hanne fulgte mig, og fortalte dem det hele, og om de ikke vidste noget om en vogn. - Det var meget venlige damer, og de sagde, at der for nylig havde været en vogn, som var kørt til Købmand Karl Møllers, men om jeg kunde have noget nytte af den, vidste de ikke, men den var da meget langvejs fra, så vi kunde jo forhøre os derom. De gav mig to store æbler, og så for vi af sted til Karl Møllers.

- Da vi så kom ind i butikken, gik Hanne hen til kommissen og fortalte ham det samme om mig, samt at vi havde hørt om en vogn, som skulde være her, og om han vidste om vognene mulig kunde være fra Hærup, nej den var fra Hvam, sagde han, og han troede nok, at det var derhenad. Bare han vil tage mig med, sagde jeg. -

Ja, karlen er nu noget vanskelig, men er ellers ikke så slem, og jeg skal nok sørge for, at de kommer med.

- Men så kom karlen til, her er en lille pige, sagde så kommissen, som gerne vil køre med hjem i aften. Nej, sagde karlen, jeg vil slet ikke have hende med, og der blev næsten en hel skænderi ud af det.

- Endelig gav karlen efter og lovede at tage mig med. Hanne forlod mig, og jeg blev vist ind i stuen til familien, de var meget venlige mod mig, og jeg skulle have kaffe og kager, jeg fik i det hele taget et godt indtryk af Viborgenserne, thi de var gode mod mig lille fremmede pige. - Altså kom jeg på vognen som skulle køre mig til Hvam by. Sent på aftenen kom vi der, og jeg kom ind i en stor gammeldags dagligstue, og derefter kom der et stort fad boghvedegrød på bordet, og der blev lagt en ske til mig at spise med. "Det er en god grød" sagde datteren "der er en dryp vand igen", konen var enke. Jeg tænkte på hvor jeg mon skulde ligge i nat, men det gik helt godt. - der var en gammel kone, hun sagde jeg kunde ligge hos hende, og der lå jeg godt.

- Så om morgen sagde karlen til mig, han var nu blevet helt flink, - at jeg kunde køre et stykke med ham, for han skulde til --- ellers skulde jeg færges over vandet, men der var et vadested hvor han kunde køre mig over, det var jeg meget taknemlig for. der blev så lagt en knippe halm i vognen, jeg kunde sidde på, og så kørte vi over vadestedet og videre ud ad vejen, men omsider holdt han og sagde, at nu skulde han dreje af til smeden, og så var det bedst, at jeg gik videre. Nej han vidste ikke vejen, men jeg måtte helst fremdeles følge denne vej, og så mødte jeg nok en eller anden, der kunde vise mig vejen, så kørte han og jeg ganske ene på denne fremmede egn langt fra hjemmet. det var ikke fri for at jeg følte mig lidt mismodig stemt, men jeg måtte jo fremad vejen. Da jeg havde gået en tid, kunde jeg se, at vejen delte sig. og hvilken vej skulde jeg så følge, men så var der en dreng med en kølle i færd med at flytte køer, jeg gik så hen til ham og spurgte, om han kunde sige mig, hvilken vej jeg skulle gå til Hærup by. - Nej det var ikke så let, længere henne var der en mose og en bæk, denne kunne jeg nok komme over, men jeg kunde ikke gå over mosen, jeg måtte helst se at komme udenom den.

- Nå så gik jeg, jeg gik og gik, jeg ved ikke hvor længe, men det er ligesom det står for mig, at det skvulpede om fødderne på mig, og skørtene slaskede om mine ben, og så sansede jeg ikke mere, inden jeg fandt mig selv sunket ned på en stol næsten uden bevidsthed, medens een holdt mig og en anden sled det våde tøj af mig.

- Det var Lunds Mor, en god og venlig kone og hans søster, Ane, og da jeg forstod det gav jeg en lettelsens suk, for nu var jeg jo i havn. Jeg må jo være kommen over mosen ligevel og er så blevet helt

forvildet, men hvordan var jeg fundet til Lunds hjem, thi det kan jeg slet ikke huske noget om, og det har siden altid været mig en gåde.

Da jeg havde fået noget af Anes tøj på og havde fået noget at drikke, blev jeg snart hel livlig, nu var jeg jo hos gode venner, og skulde blive hos dem et par dage for at hvile ud, men jeg vilde helst af sted samme dag, vi havde jo en lang sommereftermiddag for os, ja så vilde Anne da følge med og blive borte om natten, og så begyndte vi på den 1 1/2 miles lange vej til Øls, og det var som en leg nu for os to, vi havde nok at fortælle hinanden og når den ene havde omtalt, begyndte den anden, så vi vidste næsten ikke, hvordan vi var kommet så langt, da vi kunde se skolen der lige foran os. Vi satte os på en grøn høj for at hvile os, og det var en dejlig Sommeraften, og der var en smuk udsigt fra højen til godset Trunderup og kirken og præstegården lige foran os, og var så glad for at jeg nu stod ved målet for min besværlige rejse.

Ja så gik vi den korte vej fra højen til skolen, at vi blev godt modtaget der, behøver jeg vist ikke at fortælle. Det var en stor overraskelse for min søster. Hun havde ikke ventet mig førend til det første marked, og nu skulle jeg i stedet for se at få befordring hjem med handelsfolkene."

Således havde Mor flere ret besværlige ture til Øls, men det eks. må være nok.

Siden blev Lund og Martine forflyttet til Fly v/ Skive og så blev det langt lettere at besøge dem. Lund havde et par sønner, der blev lærere, men jeg har aldrig mødt dem.

I næsten fem år mødtes Laurids Jensen, (Vestergård) altså min Far og Marie Elisabeth Fugl, altså min Mor, af og til i Holstebro og vel andre steder, og den 21.oktober 1855 holdt de bryllup, og den kendte sønderjyde og præst Nis Hansen viede dem.

Forældrene Laurits og Marie Elisabeth boede hos Anders Christian i deres sidste år i Nr. Omme. De døde der, men er begravet på Tvis Kirkegård.

Mine søskende

Ane Kristine Lauritsen er født 29. august 1856, hun skal have været meget smuk, og det var vel nok medvirkende til at hun blev gift med Holstebroegnens rigeste bondekarl, Jacob Jensen, St. Gammelby, Mejrup sogn. Han fik i arv 2100 daler, medens hans ældre bror fik fødegården.

- Jacob, der var en af de bedste mennesker jeg har kendt, købte Pajbjerg i Borbjerg, og så blev der holdt Bryllupsgilde i "Vestergård", det var en selvfølge at Mor og Far var lykkelige og taknemlige for den forbindelse, så meget mere, som Ane Kristine fik i sandhed en god mand.

Bryllupsdagen var den 21. september 1876, jeg var 9 år dengang, og jeg kan huske, at jeg gik nede ved de løse kreaturer syd for gården ved mergelgraverne, dog ikke ene, en lille Dreng fra et nabo hjem, Anton, skulde hjælpe mig.

Herfra så jeg vognene fra Mejrup med brudgommens prægtige heste i spidsen komme over Kappelsbak og igennem "Kappelskjærgård" ned til mit hjem, hvor de blev modtaget med en smellende fanfare af to hornblæsere så spistes der frokost. og så drog Brudgom og Bruden hver på sin vogn i spidsen til kirken, hvortil der var ca. 4 km., med to Forridere i spidsen, hver gang Brudekaret kom forbi et hjem gav Hornblæserne en melodi til bedste, og Forriderne skulde ride forud for at forvise sig om, at der ikke lå røvere i baghold bag de dystre Åbrinker eller andre fjender, når så Rytterne (Forridderne) i stærk galop var vendt tilbage til Brudeskaren, gjorde de skarp omkring, for vognene havde farten oppe, og hilste, og så var de umiddelbart foran kirken, der var fart og humør over et bryllup i gamle dage, og det kunde nok hænde, at det gik over grænsen af det helt tilladelige.

- Således fortæller Mor, at hun har været til et bryllup umiddelbart efter treårskrigen, hvor hornblæserne gik foran og spillede melodien: "Dengang jeg drog af sted", bag efter brudeparret, så den øvrige brudeskare ordnede par efter par, således gik det over kirkegård ind i kirken, indtil musikken standsede ved de øverste stole, hvor brudeparret skulle sidde.

Musikken må ordentlig have fyldt den lille Felding kirke, og vi synes også nu, at dette optog i en kirke har været på grænsen af det verdslige.

Da jeg kom til Nr. Omme, var frokosten med de mange "Punser" hård ved enkelte, de gjorde gangen lidt usikker, og det var vanskeligt at standse latter og snak, når salmenumrene blev sagt.-

- Nå men jeg var ikke med i kirken, da min store søster havde bryllup. Det var ikke helt ud således at være barn dengang, det faldt vist ikke en eneste ind, at en niårig dreng skulle være med ved en sådan lejlighed, og det faldt heller ikke mig ind, men jeg kan huske, at jeg stod i gangen, og kikkede ind i storstuen, hvor der blev spist middag efter hjemkomsten fra kirken.

Der i gangen stod også de to "Musikanter" og spillede violin, - de spillede "over borde", opvarterne for ud og ind ad Døren, så jeg måtte holde mig godt til side. Inden man rejste sig fra bordet, gik der en tallerken rundt, og deri blev lagt lommepenge til spillemændene, som betaling for musikken.

- Ja så drog Ane Kristine som kone til den store gård, "Pajbjerg", og jeg var med Mor og Far enkelte gange dertil, men må indrømme, at jeg husker ikke så meget om hende, jeg tror ikke Ane Kristine tog sig så meget af mig, som mine to andre søskende. - Jacob og Ane Kristine fik en lille datter, som fik navet Johanne, men hun døde. Og Ane Kristine kunne ikke komme til kræfter derefter, hun sygnede hen, man kaldt det den gang for Tæring.

Først den 17. februar 1878, efter en langvarig hensyngning døde hun og blev begravet på Borbjerg kirkegård.

- Det var nok den første begravelse jeg nogensinde havde været til, og jeg kan huske, at jeg syntes kirkeklokken tonede så alvorsfuld. Jacob giftede sig efter et års forløb med en pige fra Borbjerg, - Marie hed hun. I hendes tid blev Pajbjerg bygget stort og flot op, men samtidig gik Jacobs bror, Anders Gammelby fallit og hvor meget Jacob tabte ved det, har jeg aldrig vidst, men det har nok ikke været ubetydeligt, for få år efter gik Jacob fra gården, og måtte slå sig ned som kromand i Hvam Kro, der ligger mellem Holstebro og Skive.

- Som kromand duede han ikke, men Kroen blev et mønstergård, og hans kone forstod at tage sig af Krogæsterne, så det gik godt for dem.

- Marie der trådte til i stedet for Ane Kristine, har altid ladet sig forstå med, at hun gerne vilde, at samhørigheden mellem de to hjem, Jacobs og hendes og mit hjem, Far og Mors hjem skulde bevares, og det har vi været hende taknemlig for.

Jacob døde så vidt jeg husker i 1920, den 1. april og begravet den 7. april, men Marie styrede endnu kroen, men deres eneste datter Ane, er på sindshospitalet i Viborg, hvor jeg har besøgt hende engang. Det var trist at møde hende der, og det var hjemmets store sorg, at hun er der.

Barbara Louise født 10. januar 1859, hun er altså kaldt op efter Bedstemor i Felding skole, men kom ikke til at ligne hende, derimod tror jeg, at hun tog gode egenskaber i arv efter Far, som vist meget har lignet hans Mor, og det kan måske derfor være lige så rigtig at hun ligner Farmor i "Søndergård", Ane Kristine, men der er heller ingen tvivl om, at hun fik arv fra Bedstefar i Felding.

- Hendes voldsomme læselyst og hendes sans for det komiske, og hendes overordentlige evner til at underholde andre mennesker, så hun uden at jeg tror hun tilsigtede det, altid blev spillevende midtpunkt, hvor der var flere tilstede, altså i selskaber og lignende - tror jeg hun havde både fra lærer Fugl og så fra Far, for han var også en mester til at gøre en aften interessant, underholdende og belærende.

Kort sagt: Louise var den bedst begavede af os børn, dem som sikkert havde fået den største arv, skønt det måske ikke er så let at sige, hvad der er størst, broder Jens var også godt udrustet, men Louise og Jens var i høj grad to modsætninger, og det var vel derfor, at de aldrig kom til at synes rigtig om hinanden, hverken da de var børn eller voksen.

- Derimod kastede Louise, hele sin kærlighed på mig, dog ikke lige straks. - Jeg ved således, at hun, da jeg kort efter var fremstillet i kirken, som døbt, blev meget syg, løb hun den ældre Anne Kristine i møde da hun kom fra skole, og råbte: "Ha ha! nu er Kristian død". - "Det er han da vel ikke" udbrød Ane Kristine forskrækket "Jo ligeså fuldt da, Mor siger, at han ikke kan leve".

- Sagen var den, at der havde været fest i anledning af, da jeg blev fremstillet i kirken, og så tænkte Louise, at noget lignende kunde gentage sig, dersom jeg skulle død og begraves, og det hele kunde blive så umådelig interessant, syntes hun.

- Louise blev med sit sprudlende humør og fantasi den, der fyldte godt op i barndomshjemmet, og jeg blev den, som hun tog sig mest af, så langt som jeg kan huske tilbage. Endskønt der var 8 års forskel i alder, så hjalp vi altid hinanden med forskellige ting som skulle gøres. - vand der skulde bæres, tørv ligeså, kornopbinding, kreaturpasning, lugning. Og jeg blev hendes fortrolige.

- Hun blev forlovet med fætter i "Søndergård", Jens hed han. Han var sikkert et udmærket menneske, men med et lidt tungt sind, og de var derfor modsætninger. Den gik heller ikke. En aften blev jeg betroet et brev, som jeg skulde aflevere til Jens Søndergård og kun til ham. Jeg traf Jens ude ved

"Gårddammen", der var vandingssted. Han anede hvad det var, og jeg glemmer aldrig hans sorgfulde ansigt. Det var Louises opsigelsesbrev.

Der var bleven en anden, som havde taget Jens Søndergårds plads, nemlig den ældste søn i Hornshøj i Mejrup, Knud Hornshøj. Jeg husker endnu så levende, at Louise og jeg rev hø lidt vest for "Vestergård", at hun betroede mig hemmeligheden, som jeg ikke måtte røbe, samt viste mig et nydeligt dameur, som han havde givet hende, om jeg ikke syntes den var nydelig, ja det gjorde jeg rigtig nok. Og Louise, der aldrig stod på "halv" var strålende lykkelig.

Men engang skulde det jo frem. - Far var - kan jeg godt sige - forfærdelig vred for ikke at sige rasende, og Mor - det forstod hun, det var hun trænet i - søgte at jævne og glatte ud og se det lyseste og bedste sider ved den sag, skønt hun var så bedrøvet som nogen, for hun holdt meget af den jævne tilforladelige karl som Jens i Søndergård var.

- Det spillede en stor rolle for Far, at det den gang blev betragtet som en skam at hæve en forlovelse, men måske dog allermest dette, at Jens var langt bedre parti en Knud økonomisk set. Underlig nok, for Knud var også en tung natur, ikke så lidt af en grubler. Er det mon således, at modsætningerne på sjælige områder lettes kan finde hinanden.

- Jens Søndergård blev gift med Inger Skautrup, og de fik "Meldgård" i Tvislund, en gård, som blev skildt fra "Søndergård". - Mange år senere, da Jens lå på dødslejet, havde Louise ingen ro, men hun måtte hen og have sagt et sidste Farvel til Jens, som hun en gang havde voldt så stor en sorg. Da Jens så hende sagde han: "Jeg tænkte nok du ville komme".

- Som sagt Louise prægede barndomshjemmet i høj grad. - Hun fik tandpine, og dengang var det en forfærdelig tanke at skulle have en tand trukket ud, der var ingen tandlæge i Holstebro, - men der var en Barber, men det blev næsten betragtet som Bødelarbejde at trække tænder ud. - Hvor har hun ikke lidt og lidt, fordi hun ikke havde mod til at få en tand trukket ud, og Far syntes også, det var noget nyttesløs. - Louise fandt på, at den onde tand skulde ud, så det endte med, at Far kørte hende til Holstebro en mørk vintermorgen og hjem med hende strålende glad.

Det kunde hænde, at ved sådan en lejlighed greb hun Mor og dansede rundt med hende så det helt tog vejret fra Mor. "Åh du skal være ordentlig, Louise", stønnede så Mor med et lykkelig smil over ansigtet, og selv Far kunde ikke tilbageholde et, thi selv om vel nok Far skal kaldes noget streng over for os børn, så måtte vi dog godt være lystige og glade i hans nærværelse og han kunde godt smile ad vore pudsigheder, men i det skjulte, vi måtte ikke godt se det. Underlig nok, over for os var han altid tilbageholdende - jeg kan ikke huske mere end een gang han har rost mig - men over for vore tjenestefolk var han altid snaksom og venlig, mit hjem var en søgt plads, og de som havde tjent hos os, så altid tilbage på den tid som en lykkelig tid.

Far var jo selv opdraget i en tid, da forældrene holdt børnene i en passende ærbødig afstand, og det prægede hans forhold over for os. Helt anderledes var det med Mor, hun var vor Kammerat, dog ikke anderledes, end at når Mor så bedrøvet på os, så var vi færdige til at gøre det skete godt igen.

- Ja det vrimler med minder fra den tid.

Jeg husker således, at jeg lå i sengen, for jeg var ikke rigtig rask. - Louise vidste godt at Mor havde en gæv ridder i mig, der altid var parat til at komme Mor til hjælp og fristelsen blev undertiden til at drive løjer med mig for stor også denne gang. Hun for løs på Mor, snurrede hende rundt, kildrede hende, så Mor kunde ingen ting for latter, og jeg lå der i sengen og kunde ikke komme hende til hjælp, til sidst blev det mig for slem, og jeg i min stuntskjorte for af senge ind på Louise, som næsten ingen ting

kunde for latter, hun havde jo nået hensigten, og pludselig gik det op for mig, at jeg blev holdt for nar, og jeg stak så i at græde bitterligt og kravlede i sengen igen. - Louise for ud ad, og Mor kom hen og trøstede mig, men Louise angrede også, for jeg var jo den, som det aldrig kunde falde hende ind at bedrøve, hun havde bare ikke forud tænkt sig, at afslutningen af hendes lystighed skulde blive så tragisk.

- Endnu en gang måtte Far køre med Louise til barberen for at få en tand ud - men det var en dejlig høsteftermiddag, Jens høstede havre og jeg bandt op.

- Da ved 5 - 6 tiden kan vi høre en vogn, men vi kan ikke se den for Kappesbakker, og tydelig over vognens rumlen, kan vi høre Louises glade stemme. - Vi stod nord for haven, og snart kom vognene til syne oppe på bakken.

Deroppe skarpt tegnet mod himlen kom den med de to store, fede røde heste for, og de to glade - for Far var sikkert ligeså glad over at det var vel overstået - - på vognen.

I den bakke gik solen ned, og den blev min barndomsbakke.

- Der gik vi op Pinseaften, for at tælle Pinseblus (Vækild), eller 5. juni Aften for at se Rakter stige mod himlen over Holstebro anlæg, eller St. Hans markedsdag for at tælle vognene, der kørte hjem fra marked. Det gik hårdt til ud ad Holstebro - Herning vejen, hestene sprang alt hvad de kunde, og de kørende lod stå til og sang, eller skrålede af fuld hals.

- Til Kappels marcherede vi ofte, Jens gik foran og spillede. "Vift stolt på" o.s.v. eller i "Vor Barndom" og vi bagefter, Louise, karle drengen og jeg og måske et par stykker fra nabolaget, så nød vi den glimrende udsigt, talte kirkerne endnu engang for en sikkerhedsskyld og endte måske i Blumes skov, det var vor søndagsudflugt. Den var billig og den var tilstrækkelig den gang, hvor jeg elskede den bakke, nu er den ødelagt med bebyggelse - endnu et smukt minde.

Ofte stod vi en sommeraftens stund i gården og hørte en vogn nærme sig på den anden side af Kappels, det gik langsomt, men endelig kom den til syne op mod aftenhimmel på bakkens top.

To stude trak vognen og de havde lov til at passe sig selv, tømmeren hang slap ned mellem dem, og en ældre rødmosset kone sad på agerfjæl og var kusk, hun havde en dejlig stemme og hun sang den ene vise efter den anden. Viser, som for længst er glemt. Således gled vognen med næsten sneglefart ned ad bakken forbi vor hjem, hen til hendes hjem "Krathus" ved Bavnehøjen lidt øst for Tvislund, konen var Kirsten Krathus, den kloge kone der var kendt og søgt milevidt omkring, det hele står for mig som et billede på ro og fred, der dengang kunde hvile over både natur og menneskelivet i modsætning til nu.

- Louise lærte mig at danse lige fra jeg var lille af, og da benene altid har lystret mig godt, tror jeg nok at jeg dansede godt.

- Louise og Knud blev gift den 26. oktober 1882, og atter var der stor fest i "Vestergård", og der var forridder og hornblæsere og musikken bestod under spisningen af violin og tværfløjte og siden under dansen. Heller ikke den gang var jeg med til kirken, - jeg var syg, og selvom jeg foretrak at være oppe, var det dog bedst ikke at gå videre.

Knud og Louise, flyttede ind i en ny gaard der var opført på Hornshøj mark, Far mente de fik så meget at forrente, at det var umuligt at de kunde bliver der, og han holdt Louises arv tilbage for at se tiden an, - det gav anledning til en del misstemning, og jeg er ikke klar over den dag i dag, om det var klog af Far.

- Hornshøj var et ualmindeligt gæstfrit Hjem. Knuds forældre, Jens og Else-Margrethe, vilde helst vær i "Slyng" altid: Enten fremmede hjemme eller være i by, og det med egnens mest ansete familier, de således var i forbindelse med i Holstebro og omegn, men det havde til følge, at da de skulde til at hjælpe børnene, så havde de ikke rigtig midler selv om viljen var der, men den der lever over evne, var Far en vederstyggelighed,

- men Knud lignede ikke sin Far, hans modsætning var han, i stedet for. Hans Far vilde helst være i første række helst gøre sig bemærket, ikke for at give det større velstand, end der var.

Knud var sanddru i ord og væsen, et udmærket menneske, brød sig aldrig om at synes, men kun om at være, og var derfor tilbageholdende, men de, som lærte ham at kende, skulde nok finde ham, for han var et betydeligt menneske, med anlæg for lidt tungsind og grublen, - jeg holdt umindelig meget af min svoger Knud.

- Hans søskende, fem brødre, kom efterhånden alle til at sidde i gode kår, og en søster, Marie, blev ikke gift. Der blev kun kr. 2000 i arv til hende, og det var ikke meget til den eneste datter i Hornshøj, hun var ombejlet af egnens smukkeste og rigeste karle, men de fik en kurv alle sammen. Der var en, hun vilde have, men han vilde ikke have hende, og så kom hun til at sidde fattig og ugift i Holstebro, men aldrig har hun klaget og altid har hun holdt hovedet højt. Hun lever endnu (1939), og vi besøger hende gerne, og det er der mange der gør, thi hun har fået det i arv at tage enestående imod sine gæster, men vel at mærke med små midler. Da Marie Hornshøj blev 70 år gjorde hendes mange venner en fest for hende på Højskolehjemmet, det blev en stor og uforglemmelig dag for hende.

- I begyndelsen af februar 1890 skete der dette, at Knud og Louise måtte flytte hjem til mit hjem, fordi de ikke kunde opfylde deres forpligtelser. Knuds Far overtog gården, men forlangte det hele, de måtte ingen ting tage med sig, ikke engang den Fjedervogn, Far havde givet Louise i brudegave, gardiner o.s.v. De kom mismodige og fuldstændig ribbet for alt hjem til os.

Sådan så Jens Hornshøjs arv ud til hans ældste søn.

Min bror Jens havde købt ejendom og var ikke hjemme, jeg skulde læse, og det var derfor tanken, at Knud og Louise skulde have gården for 15000 kr, men foreløbig vilde Far råde. Men det gik ikke godt.

- Louise blev forfærdelig syg og måtte til Specialist i Århus, hun kom sig dog, men Knud kunde ikke frigøre sig for den tanke, at han gik som på nådens brød, og måske var Far heller ikke altid så fintfølede som det var nødvendigt over for natur som Knud og så blev det langt fra en god tid, der kom ud af det, og til sidst blev det ordnet således, at Knud købte "Hedegård" i Mejrup, og Far der fandt, at den gaard var langt bedre end ejendommen på Hornshøj mark, de havde haft, Far gav nu Louise kr. 3000.

- Broder Jens solgte sin ejendom og flyttede hjem igen, og Far og Mor indrettede sig så godt de kunde i "Vestergårds" storstue i vest, idet de afstod gården til Jens. Det var i foråret 1892, at den omvæltning fandt sted.

- Knud og Louise måtte arbejde hårdt og spare på enhver måde, hvor der med fornuft kunde spares, men det var en god gård, de havde på 34 tdr. land god jord, og lidt efter lidt blev de velstillede, endskønt de blev hjemløst af al slags uheld.

- den 26. oktober 1907 holdt de sølvbryllup, frimenighedspræst Morten Larsen var til stede, og Line Toustrup i Mejrup skrev en sang, hvori der blandt andet stod:

*"Knud stille er uden Bram og dog fuld af Vid og Lune,
Louise passede for ham,
hun blev en prægtig kone.
Ej børneskrig og jubel lød i deres stue,
men fri og muntret ord flød ved arnens varme lue. -
Her blev der læst så mangen bog,
og her blev kritiseret og alle gjorde vi os klog,
skønt ej vi var studeret men muntret,
skæmt og alvorsord de to forstod at dele,
og det skal sikkert til Lykke blive et Hele"*

- Det var et godt billede af de to og deres hjem, der var givet.

- I Holstebro Dagblad fandtes deres billede med en hæderlig omtale, og man kan godt sige, at ved den tid var de på deres højdepunkt, men snart efter blev Knud meget syg - næsten en hel sommer - Louise hængte over hende kræfter og tabte modet, og så solgte de gården og flyttede til fætter Kr. Jensens ejendom på Enghavevej vej i Holstebro, foråret 1909, men her kunde Knud ikke holde ud at være, og de købte så jord og byggede i nærheden af deres første hjem, og flyttede dertil i foråret 1910.

- Her havde de det godt i nogle år, men under Verdenskrigens hvirvelstorm kom en handelsmand og spurgte Knud hvad han vilde sælge huset for, Knud vilde ikke sælge, men var dog så uforsigtig at forlange en efter hans mening så urimelig stor sum, men til Knuds forfærdelse slog handelsmanden, øjeblikkelig til. - Det var noget af en ulykke for dem, de havde det godt der og klarede sig fint, nu måtte de altså atter til Holstebro, hvor de fik lejlighed i nr. 8 på Skjernvej, og nu måtte der spinkes og spares umådelig for pengene havde kun en ringe købekraft, og Knud blev syg og led til tider forfærdelig smerter, så han næsten altid måtte tage opium.

Han døde 17. september 1922, og blev begravet på Holstebro Kirkegård.

- Louise boede nu ene på nr. 8, var i flere år rask, men fik så en række voldsomme Hjerteanfald. En morgen fandtes hun bevidstløs på gulvet næsten lammet over det hele, hun kunde ikke se, og kun med det allerstørste besvær gøre sig forståeligt, og først efter en uges forløb blev hun udfriet, den 25. september 1935, ligesom ved Knuds begravelse, vistes der stor deltagelse, og efter begravelsen samledes alle på Højskolehjemmet til en kop kaffe, og der blev talt og sunget.

Jens Lund, min eneste broder, født den 18. august 1860.

- Han var i modsætning til sine søskende stor og kraftig bygget og noget af en slagsbroder i skolen, hvor han var den stærkeste dreng, har Louise fortalt.

Men hvorum alting er, grundlaget var godt, og han viste kun et over for mig, nemlig at være god mod hans lille 7 år yngre broder, han havde fars evner til at kunde lave alt muligt, og jeg skulde gerne være hos ham, vel fordi jeg beundrede ham, min store bror for alt, det han kunde finde på, og var der noget som gik mig imod, så gik jeg til Jens, han forstod altid at trøste mig, og dog fik jeg ikke så mange oplevelser sammen med Jens som med Louise. Hun hjalp mig ofte med kreaturerne og til gengæld var jeg, når der var tid fra, som en anden pige, hvorimod Jens blev karl i "Vestergård" og derfor i lade og mark meget af tiden. Jens var rolig, stiltfærdig og havde en stærk udviklet retssans, men han havde dog arvet noget efter hans morfar, nemlig Skuespillertalent. Jens kunde i et nu forandre udtrykket i sit ansigt og med en anden stemme give en person, som vi alle øjeblikkelig var klar over, hver det skulde være.

- Vi lo det var jo det komiske ved en eller anden person, som blev gengivet, - men Mor skændte: "Du skal lade være Jens, du må ikke gøre nar af folk".

Han var udmærket godt begavet, og efter hans konfirmation sagde pastor Ammundsen uopfordret til Far, at Jens burde vist læse, han kunde blive en dygtig præst, om han kunde få lyst til det.

- Jens have ikke lyst til, at blive præst, derimod vilde han gerne være snedker, men det vilde Far ikke, han betragtede det vist som en ringere levevej end at være gårdmand, og det var vist også den almindelige tankegang på landet på den tid.

Jens blev - men han var ikke tilfreds, og deri ligger der jo noget mindre godt. Da Jens var ca. 18 år fik han tæring, og han gik en hel sommer og kunde ikke noget, og vi tænkte, at det vilde gå ham som Ane Kristine, men så pludselig skete der en vending, og han blev tilsyneladende hel rask og stærk igen.

- Jens var en smuk og anseelig karl, og der er vist ingen tvivl om, at han godt kunde have fået sognets rigeste pige, men Jens valgte en anden, nemlig en ud af en meget stor søskendeflok, Kristine Jensen fra Urlund.

- Hun var en meget tiltalende, og en god og meget stilfærdig pige. Jeg kendte hende godt, for hun var et år yngre en mig, og vi var skolekammerater, men Far syntes, at det hele blev lagt på ham.

- Begyndelsen var jo strålende med Jacob og Anne Kristine, men så blev Louise gift med Knud, og han havde ikke noget, og nu blev Jens forlovet med en fattig pige, og gjorde fordring på, at han skulde skaffe dem et hjem, og han skulle skaffe penge til mit Seminariumophold i fremtiden og min sygdom i nutiden, og Far tog ikke tilværelsen let.

Jens kom til at vente på sin brud i 4 år, så vilde Jens ikke vente længere, og den 24. november 1887 stod Jens og Kristines bryllup, det var i Uhlund, men vielsen fandt sted i den nye Tvis kirke, og de var det første par der blev viet der.

Det var hvad man kaldte for et lille bryllup. To dage efter flyttede Jens og Kristine ind i "Vestergård" som gift folk, som søn og datter, men det kan måske også føles, - som karl og pige, heldig ordning er den slags ikke, men Mor var en dygtig god mægler, hun betød meget i disse vanskelige år.

Den 2. september 1889 fik de to nygifte deres første barn, som blev kaldt op efter bedstemoder i "Vestergård", altså Marie, men ikke ret længe efter købte Jens en mindre ejendom i nærheden af gården "Høvis", den var til to heste og ti tolv kreaturer.

Så var der kun een mand og kone igen i "Vestergård", og det var nu det bedste, men det varede kun kort.

- Som før omtalt kom Knud og Louise i foråret 1890, men de købte så "Hedegård" i foråret 1892.

Atter var Far og Mor ene i "Vestergård", men i november 1893 solgte Jens sit hjem for at overtage sin fødegård.

- Der havde været en række vanskelige år for Far og Mor, som egentlig tog sin afslutning dermed.

Knud og Louise havde det nu godt i "Hedegård" i Mejrup, Jens og Kristine havde fået "Vestergård", og det kunde de sagtens være tilfreds med, og jeg havde fået første lærereksamen, med første karakter og var nu rask.

- Men at tuberkulosen, som Jens havde lidt af som ung, endnu havde sit tilhold flere steder i hans legeme viste sig efterhånden.

- En klog mand, som han var, blev han valgt ind i sognerådet og blev dets formand og valgt ind i skolekommissionen, og meget mere, men det var alt sammen for meget for ham, og da sygdommen slog sig på nyrerne, bukkede han hurtigt under og døde den 29. juni 1910.

Den kendte valgmenighedspræst, Morten Larsen forrettede begravelsen. Kristine overtog så gårdens drift, og gjorde det med stor dygtighed.

Mor fortæller om 1866

Nu vil vi gå lidt tilbage i tiden, og lad Mor fortælle: Hun fortæller om 1866. Vi havde hidtil haft en vældig slider til karl i 8 år, og han hed Mads Humle, men det år havde vi Niels Mikkelsen, som blev hos os i flere år. - Far måtte denne sommer ligge i sengen næsten hele tiden, og han led meget, og jeg er ikke i tvivl om, at det var Ischias, som lægerne den gang stod magtesløse over for, men nu vil jeg lade Mor fortælle:

"Far begyndte at komme sig lidt efter lidt, men han havde det ikke godt, han så dårligt ud og kunde ikke altid ligge uden smerter. Det var netop den sommer før jul, da Kristian kom til os den 9 januar, og det var den sommer, da vi fik kvisten ud i haven bygget til, Far have gjort akkord med nogle Teglkarle, som skulde brænde stenene på "Lauralyst" mark indtil vort skel og ligeledes havde fået lov til af Blume at tage ler. Ja det var besværlige tider dengang især for mig, da jeg aldrig var rask nogen dag. Ja så havde vi altså de 2 - 3 Teglkarle både til føde og opvarning, så vi næsten ingen ro havde nat eller dag. Så traf det sig således, at vi havde en god ko, den hed Gerbo, som havde kælvet, men bagefter blev den dårlig, så vi måtte slagte den, den var den eneste ko, vi har mistet i de mange år vi var i "Vestergård" - , kødet kunde bruges, og jeg tror nok, vi havde Trine Larsen til at slagte den. Det var lige i de dage, at der var Sankt Hans marked i Holstebro, og det var skik, at forældrene med børn tog til marked den første dag, og sypigen havde lovet at komme for at sy kjoler til pigebørnene. Der kom så tre Sypiger lige ind på tiden, da kjolerne skulle bruges. - Så havde vi dem, og natten forinden havde vi våget over den syge ko, der så derefter skulle slagtes, og natterne forud havde vi heller ikke haft megen ro, men så vi som sagt den første markedsdag, og jeg havde 4 Teglkarle og 3 Sypiger at varte op for. De sidste var færdig til middag, men så skulde børnene have været til marked, som de havde glædet sig så meget til, men der var ikke tale om, at jeg kunde følge med dem, selv om jeg kunde have været hjemmefra, jeg kunde slet ikke magte det, for jeg kunde næsten blive bange for mig selv, når jeg så mig i spejlet, så sølle og bleg så jeg ud. - Louise var nem at komme til rette med, hun brød sig ikke om at komme til marked, når jeg ikke var med, men Ane Kristine var derimod meget ked af, at hun ikke kunde komme af sted. Det blev så bestemt, at vi skulle bede Østergårds om at tage hende med, når de kom kørende med deres børn forbi, - og således blev det, der var ikke noget i vejen, de skulde nok tage sig af hende.

Jens var kun seks år, og han vilde allerhelst være hjemme.

Natten efter håbede vi da, at vi kunde få søvn og hvile, som vi alle trængte så hårdt til, men det blev anderledes. - Da Niels Mikkelsen var gået til ro, og jeg også, kom der en og bankede på vinduet: Vi skulde så hurtig som muligt skaffe brændsel til teglovnen, jeg måtte så op igen for at kalde på Niels, men jeg havde nær aldrig fået ham vågnet, jeg kaldte og ruskede i ham, han vrøvlede noget uforstående og vendte sig om på den anden side og sov videre. - Endelig fik jeg ham da gjort

begribeligt, at han skulde op igen. Han for da forvildet ud af sengen og løb ud i gården og råbte: "Hvad er der ved, hvad er der ved", jeg tog ham i armen og sagde, du skal spænde for og køre op i heden efter lyngknipper til teglovnen", ja så var han med.

Nogle dage efter blev vi fri for Teglkarlene, og vi fik mere ro. - Far begyndte at bedres og kunde være oppe, og før jul var han næsten rask, men med få kræfter. Sidst på sommeren havde vi fået kvisten bygget. Nå men så tirsdagen efter nytår var det skik og brug at alle unge folk skulde til Nytårsmarked i Holstebro, og vor karl og pige, Niels og Sine, vilde så gerne af sted, men de var så rare, at de lod sig ikke mærke med noget, men vi vilde jo gerne unde dem fornøjelsen, og vi lod dem gå.

Det blev dårligt vejr den dag med regn og blæst, og hen mod aftenstid, kunde jeg forstå en dårlig nat, og vi var ene hjemme og tillige var vi bange for, at pigen, Sine Overgård, ikke skulde komme igen samme aften, for hun vilde om ad hjemmet, og det var mørkt, og vejret slemt, og hun vidste jo ikke, hvor hårdt vi trængte til hende, men hun kom dog ud på aftenen, det var en lykke for os.

Far måtte ud til naboerne efter de to koner, som vilde hjælpe, og jeg var ene med børnene så længe, men derefter var Far ene om at køre til Holstebro i mørke og regn.

- Det blev for os en temmelig streng nat, men op mod morgenstunden, blev alting godt, da nu den lille dreng blev lagt ved siden af mig. Jeg var meget lykkelig og glad ved dig, og det har jeg været siden, Gud ske lov, og det har jeg været i de mange år efter. Hvad der hører din Barndom til er så tit bleven dig fortalt".

- Der er dette at tilføje, at Niels skulde jo også have været kommen hjem den aften, men han kom ikke, men da Far glad over, at alt var vel overstået, kaldte på ham om morgenen satte Niels sig på sengekanten og gav sig til at græde. Han forklarede bagefter: Derom Far havde skældt ham ud, så havde han kunnet holde sig, men da Far i stedet fortalte om den lykkelige begivenhed mildt og venligt uden et bebrejdende ord, så brast det for ham, den kunde han ikke stå for.

Anders Kristian Laustsen, barndom

Jeg Anders Kristian Laustsen blev altså født den 9. januar 1867, og blev hjemmedøbt den 23. januar, - min Far kaldte man altid Laust, og så var det ligetil at føje "sen" til – og fremstillet i Nr. Felding kirke den 7. april, konfirmeret samme sted den 10. april 1881, af pastor J. P. Møller (bitte Møller, som hans navn var i vide kredse).

Noget af det første jeg kan huske, er det at vor nabo, Smidt, på "Lauralyst" lukkede døren op og sagde noget, som det forekom mig både vredt og ophidset, og gik igen øjeblikkelig, og jeg forstod på Far og Mor og de andre i stuen, at de ligesom blev bragt ud af den daglige ligevægt.

Siden fik jeg at vide, at Smidt havde råbet, at Frankrig havde erklæret Tyskland krig.

- Jeg er vokset op i skyggen af krigerne 1848 - 50 og 1864. Hvor ofte har jeg ikke siddet i mit hjem som barn med alle sanser åbne og lyttet til Veteranernes oplevelser, både fra den første og sidste krig, og ofte kunde ende med heftige ordskifte, når de fra 1848 beskyldte de fra 1864 for at have været feje og uduelige, jeg vidste ikke ret hvad jeg skulde tro, jeg har siden fattet, at man har gjort stor uret mod 1864 mændene, og forgudelse over for 1848 mændene nærmere blev til ulykke for vort land.

Siden da jeg kom i skole, fortalte vor udmærkede lærer, Henriksen, om vor grænsekamp mod syd. Han var selv så levende med i sin fortællen, at jeg glemmer det aldrig, og da jeg noget ældre fik fat i Frederik Barfods Fædrelandshistorie, tog den mig helt og holdent, at jeg næsten ikke kunde tænke på andet.

- Jeg husker engang, at Far kom ud i kostalden og sagde forbavset: "Hvad har du endnu ikke begyndt at muge?" nej, jeg har ikke begyndt, jeg stod så stiv som en pind og var i øjeblikket en General, der som en Ry'e i spidsen af tropperne stormede Tyskernes skanser.

Men omgangen med mændene fra de to krige, lærer Henriksens levende fortælling hver sommer, for ham havde vi kun om sommeren, og Barfods Fædrelands historier gav mig en indstilling over for vort folk, og den aldrig hvilende grænsekamp mod syd, som jeg endelig vilde ønske at nutidens lærere også måtte have, men jeg tror ikke, de har den, og det er vel også umuligt, at de kan have den, så skal vi i nød først, så skal vi først mærke fjendes hæl på vor nakke.

Da jeg blev seks år, kreaturerne, men der skulde een hjælpe mig dem ind. Da efteråret kom blev de slået løs og en fattig nabodreng, en pottemagers søn, Anton, der egentlig blev min første ven, skulde hjælpe mig, og det kunde nok gøres nødigt, for jeg var en lille spinkel een, Anton var vist et par år ældre end jeg. Jeg tænker så tit på Anton, den fattige og hjertensgode dreng, han døde vist inde han blev konfirmeret.

- I slutningen af august blev kreaturerne slået løs, og så gik jeg ved dem dag efter dag til november, da blev de bundet ind. Hver morgen blev de drevet op i den store hede, som tilhørte "Lauralyst". Det kunde være tåget, gråvej og kulde, regn eller strålende vejr, men det betød ikke noget, dagen skulde man ligefuld igennem, men det gik ikke altid lige let, søndagen var den længste, da var der ingen på marken, mine ældre søskende, havde måske fremmede og morede sig inden døre, men jeg søgte læ i de dybe skelgrøfter.

I sådan en skelgrøft kunde det være lunt, selv i det værste vejr, og der har jeg hygget mig mange timer, men desværre i slet vejr, var dyrene altid mest urolig.

Men når jeg således søgte at komme gennem en søndag, så tonede der gerne een frem, og det var Mor, hun glemte mig ikke, så tog hun frem af sit gem et eller andet rart, frugt, æbleskiver, kager o.s.v.

Ja, således gik sommeren for mig fra jeg var 6 år til jeg blev 15 år.

- Det var kun de første par år jeg havde Anton til hjælp. En dag jeg kom hjem fra skolen, lå der en tyk bog, som jeg forstod de andre var optaget af, den hed: "Urskovens Døtre", jeg begyndte at læse det første blad, og det endte med, at jeg for bogen igennem; jeg husker endnu Romanens begyndelse, men heldigvis fik min smag en heldigere retning.

Lærer Henriksen havde fået oprettet en læseforening, og her fik jeg adgang til sund og god læsning, og når vejret var godt, fik jeg mens jeg vogtede de løse kreaturer, læst en mængde af: Budde - Anton Nielsen - Emanuel Henningsen - Thyregod - Knud Skytte og Beatus Dag - Zakarias Nielsen fik jeg fat i noget senere. - Det var sund og god læsning, og jeg har altid følt mig i taknemlighedsgæld til disse mine barndoms digtere, lidt senere blev Ingemann og B. Bjørnsons, bondenoveller den litteratur, som betog mig mest.

- Jeg var selvfølgelig syg efter at køre heste, og en dag tog Far selv bestillingen som hyrde, men jeg skulde være karl. Det var en forårsdag med skarp tør blæst, og jeg skulde harve, så traskede jeg da den

hele udslagne dag med et par træsko på, der hvert øjeblik fyldtes med muld, og havde jordklumper mellem jernringene - men brugte ikke andet fodbeklædning, jeg havde i alt fald ikke andet, for gå med støvler på, selv om de var gamle, vilde blive anset for utilladelig luksus - bag efter de to stærke heste, snart i medvind og snart i modvind, og da det var aften var jeg glad for at jeg næste morgen kunde overtage min gamle bestilling igen.

- Derimod vilde jeg altid gerne gøre arbejdet (bed) for husmændene, der blev jeg da behandlet som voksen og trakteret med det bedste, som huset formåede, og disse husmænd, hjalp os når det var nødvendigt.

- Sommer eller vinter, er uslettelig vævet ind i min barndoms erindringer:

Mads Humle - Niels Mikkelsen - Troels Christensen - Sigvart Pedersen - Niels Larsen, og Trine, der slagtede for os og altid og altid havde tandpine, Kr. Refsgård og Sidsel, - næsten alle ikke så lidt af originaler, alle sammen også gode hjælpsomme mennesker, når undtages Sigvart og Niels Larsen. - selvfølgelig hjalp jeg med meget andet: med hø - dejligst var det nede i engen ved lille å - med høst, og også lidt med kartoffeloptagning, når kreaturerne vilde lade mig i ro.

- Da jeg var seks år, skulde jeg lære at læse, men åh hvor var jeg ked af det, og de metoder som anvendtes dengang var sandelig heller ikke egnet til at give lyst. Jeg havde derfor ikke rigtig fået lært at læse, da jeg i begyndelsen af maj 1874 skulde begynde at gå i skole, og det betragtes dengang som en skam.

Man havde bildt mig ind, at jeg blev til en rød indianer, og Ve og Skræk, der begyndte også et rødt sted i pande, og jeg græd mig vist undertiden i søvn af lutter skræk, men lært at læse fik jeg alligevel ikke. Da jeg så kom i skole, kom det hele så af sig selv, og den røde plet forsvandt heldigvis.

Tvislund Biskole

Nu vil jeg først fortælle om min Barndoms skole, Tvislund Biskole, og må da begynde med at erklære, at de vise fædre i Tvislund ikke må have interesseret sig meget for deres skole.

- Skolen havde gavlene mod vest og øst, på nordsiden var indgangsdøren nær ved vestgavlen, gik man ind, kom man ind i et lille rum med åben ildsted, og gik man så videre frem, kom man ind i en lille stue, til venstre var der en "Bilæggerovn" ligefrem et bord med løs bæk nærmest og fast bæk langs væggene mod øst og syd, hvor der midt for bordet var et vindue med en blomst, den så almindelige "Muskat", - bordenden og den faste bæk stødte mod en dobbelt seng i mod vest, og den seng tog næsten hele den øvrige plads op i stuen, dog var der plads til en stol og en ved siden af senge, under bordet var der anbragt et stænger som hønsende kunde sidde på, for indehaveren af lejligheden, Maren Frisenborg, havde 2 - 3 høns og når hun mente en af dem vilde være så venlig at lægge et æg tog hun dynen lidt til side ved sengens forende indtil bordet, og der puttede hun så hønen ned, dækkede den varsomt til, så der var kun hønen lille hoved at se og når den blev træt af at ligge, hoppede den ned, og Maren så efter, og var der et æg, var det en overmåde glædelig begivenhed.

Maren Frisenborg havde denne lejlighed ganske gratis også frit ildebrændsel, men til gengæld skulde hun feje skolen hver morgen og strø gulvsand samt fyre i den store Bilæggerovn.

- Maren var vist ikke køn, og hun var lille, men hun var rar og ligeså barnlig som vi børn, derfor var hun v0r kammerat og alle holdt vi af hende, og jeg kan ikke huske en eneste gang, at nogen har været uartig mod hende.

- Kom vi med våde strømper og træsko til skolen, måtte vi ind til Maren og vi fik strømper og halmviskerne tørret på hendes ovn, og imens sad vi på skolebænken med de bare fødder, ind på pindene under bordet, hvor også hønsende sad; det var forfærdelig interessant, men ellers morsomt var det at få Maren ind til os om middagen, når læreren var forsvundet, for så svang vi største drenge ud hende til sangens toner, så hendes stive hjemmegjorte skjorter stod i et brus ud til siden, og der var vældig rift om hende.

- Maren var en gammel ung pige, på min tid vel lidt over 50 år. Hun havde en datter, omtrent på min alder, hun hed Marie, og var modsætning til moderen en meget smuk pige, men hende gik det sørgeligt, først fik hun en hånd bidt af en Hingst, og den anden Hånd blev kort efter sønderrevet i en tærskemaskine. - Derefter blev hun dårlig gift og i nød og fattigdom døde hun.

- Der størstedel af føden fik Maren og datteren af os skolebørn. Vi sørgede næsten altid for at have for meget mad med, og deraf fik Maren så en part.

- Det var Maren, som mange siden har skænket en venlig tanke, den gode barnlige sjæl hun var, og hendes lejlighed, og nu vil vi gå ind i skolestuen.

- Fra den brotoppede gang, kunde man også i stedet for gå ligefrem ind i Marens lejlighed, gå ind i skolen gennem en dør til venstre (i øst). Skolestuen optog øst for Marens lejlighed resten af huset, ca. de tre fjerdedele. Der var to fag vinduer imod nord, øst og syd. Gulvet var de første år jeg gik i skole, opslidt, altså ujævn, lergulv. Når man kom ind, så var stuehjørnet til venstre afspærret med 3 - 4 fjæll, og indenfor lå gulvsand dernæst stod Marens vældige Dragkiste mellem de to vinduer mod nord, langs øst og sydvæggen var der skråborde spigrede fast til væggen samt hvilende på pæle, der var rammet ned i lergulvet, og foran disse borde var en bænk, hvis ben også bestod af nedrammede pæle. På vestsiden var der en sort tavle, et Danmarkskort og en mægtig Bilæggerovn.

Midt på gulvet, stod et ganske almindeligt bord, og derpå lå regnebøger, læsebøger, tavler og forskrifter, sangbøger fandtes ikke til at begynde med.

Når dette bord blev flyttet til en side var dansegulvet i orden, det var mest gamle sanglege, som vi kunde.

Skiftesko fandtes ikke dengang, vi gik med træsko på lige ude fra og ind på lergulvet. I regnvejr og navnlig i sneføre, når sneen vilde holde fast ved træskoerne, kunde lergulvet blive slem fedtet, og efterhånden blev det også med så dybe ujævnheder, at det blev alt for Autoriteterne, at man var kommet under det tilladelige.

Væggene blev sikkert ikke kalket hver sommer, og billeder på væggen fandtes ikke de første år jeg gik i skole.

På Bilæggerovnen stegte vi æbler, rugmellemad og andet til middagen, og det har sikkert gjort luften krydret, men næppe forskønnet ovnen, og i tørt vejr kunde der vel, navnlig fordi der hver dag strøedes gulvsand efter dansen, var der en frygtelig tåge af støv i skolestuen, og da det selvfølgelig var tilladt at spytte på gulvet af hjertens lyst, kan atmosfæren ikke altid have været sund.

Når vi var til skole så var det dels om vinteren fra 9 til 12 og sådan noget som 1 ½ til 3 ½. Lærerne gik ud til en eller anden gård at spise til middag, og det endtes vanskelig i en time.

I den lange middag var vi altså ene, og tiden blev sandelig benyttet, men så lød det.” Nu komme æ’ Dejn”.

I en fart blev bordene stillet på plads, og vinduerne slået op, så den værste støv kunde trække ud. Vi havde derimod ikke frikvarter tre timer i træk måtte vi sidde på bænken, og det kunde være en hård omgang for voksne og endnu være for børn, men i den sidste time lød det ret hyppigt: "Mo´a go- ur". Vi måtte kun gå een ad gangen, og det første par år, jeg gik i skole, for da var der intet W.C., vi måtte anbringe os ved vestgavlen, for der var ingen vinduer, men tiltalende så det ikke ud ved samme gavl. Jens Andersen, Breinholt, - Diderik Henriksen, Nørgård og jeg sad sammen i hele vor skoletid, gik samtidigt til præst og blev konfirmeret i Felding kirke.

Lidt yngre sad Jens Andersen, Nygård indtil. Disse fire, der var mine skolekammerater frem for nogen af de andre, alle er de døde.

I de to følgende somre gik jeg til degnen Kjær, degnen i Hovedskolen var pligtig til at undervise børnene i Tvislunds Biskole om sommeren, han var fuldstændig umulig som lærer på grund af drikfældighed, og han blev så afsat uden pension.

Derefter fik vi Niels Kjærulf Henriksen. - En udmærket lærer. Sognerådet knurrede over ham, for han vilde have forbedringer og de kostede, den forrige Degn, havde kun haft et ønske, nemlig at få lov til at drikke i fred, og det var grunden til langt billigere, ham den nye var ikke til at ryste af sig.

Og det hjalp, vi fik W.C., Fjællegulv i skole, Europakort, et skab til vore sager, billeder på væggene - aldrig er vist billederne blevet betragtet som disse - Sangbøger, nej hvor det dejlig at lære sange og meget andet.

Jeg blev egentlig Henriksens Kæledægge, hvorfor ved jeg ikke, jeg tog min udvikling umådelig sent og var altså langt fra noget vidunderbarn, men havde tillige interesse for geografi, historie og fysik, og en anden lærer har skrevet til mig 59 år efter, at jeg gik til skole til ham, at han huskede mig som en køn og interesseret dreng.

Regning, dansk og religion faldt mig svært til jeg blev henimod 20 år gammel.

Jeg tror det har gavnet mig som lærer, for jeg kunde huske, hvori Vanskelighederne for mig bestod.

Men som sagt, Lærer Henriksen holdt af mig lige til hans død, og det har han bevist på mange måder ved enhver lejlighed, men at komme nærmere ind på det vil blive for vidtløftigt.

I 1888 blev hovedskolen flyttet fra Tvis Mølle og til Tvislund, og her virkede Henriksen til han ved sin afsked kunde holde 50 års jubilæum, der fandt sted som en festlig afslutning i Tvis Forsamlingshus.

Der blev talt og sunget meget, og både Mor og jeg var med, og jeg opfriskede minder om Tvislund Biskole og Maren Frisenborg og hendes tid, og det var øjnsynligt det morede mange af få den tid draget frem igen. - Henriksen, der var født i 1844 i Holbæk døde 1918 i Tvis og blev begravet på Tvis kirkegård.

Om vinteren havde vi en såkaldt Vinterlærer, i to vintre havde vi en husmand, man kaldte Niels Kræsen (Kristensen). Ham husker jeg ikke andet for, end at jeg sad og arbejdede med daler, mark og skillinger, endskønt den mønt var afskaffet for længe siden.

I tre vintre havde vi Niels Kristensen fra Brohus i Tvis. Han havde gået i skole hos min Bedstefar, lærer Fugl og siden til hans søn Nyland, hvem han roste, han var også dygtig, og vi holdt meget af ham.

Han blev Seminarist 1881, blev lærer i Gudum og giftede sig med en datter fra Tvis Kloster, Henrikke, hed hun. Siden blev de 1888 forflyttet til Fabjerg, hvorfra han tog sin afsked i 1923. De bor nu i

Herning, og vi har stadig forbindelse med dem, jeg synes det er så morsomt og så rart med sådan en gammel forbindelse.

De sidste vintre havde vi Niels Aulum. Han tjente på "Lauralyst", men fik så lyst til at blive lærer, kom på Staby Vinterlæreskole, og blev så antaget som lærer ved Tvislund Biskole. Han var fattig, men kæmpede sig dog frem og tog lærer eksamen. Han gjorde sit bedste og var rar. Han var lærer den sidste vinter jeg gik til skole, og til præst sammen med Jens Breinholt og Diderik Nørgaard. Jeg tror nok vi betragtede os selv toppunktet af den hele. Fra "Præstegården" i Felding gik vi vejen ad Holstebro og købte Mjød, og dagen efter inviterede vi ældste klasse til Mjød og dans om aftenen i skolen, Maren skulde nok sørge for belysning, hun var jo en god veninde. Klassen mødte og en del ungdom også, og så gik det rundt på gulvet til langt ud på aftenen, det hele var umådelig uskyldig, men jeg synes, det tager sig lidt pudsigt ud i nutidens belysning. Da vinterskolen skulde slutte enedes vi børn om, at vi vilde være "lidt" gode ved ham (Niels Aulum), fordi vi forstod, at han var fattig og fordi han havde - det forstår jeg nu - været en lærer, som havde forstået at tage os på en god måde, og blev så til en offerdag.

Da vi blev kaldt ind den sidste middag, ordnede vi os uden for døren. Vi tre "Matadorer" skulde naturligvis gå foran de andre, bagefter, vi gik så forbi "Pulten", hvor læreren sad, der lagde vi hver en krone. Niels Aulum sad først som lynramt, men så blev han så glad, da han endelig forstod det hele, at tårene randt ned ad hans kinder.

Kronen havde vi alle haft let ved at få hjemme, da Niels Aulum var afholdt af alle.

I en af de sidste dage i april, gjorde han så et gilde for os. Det blev holdt i Nørgård, hvor han fik kosten.

Der var en spillemand, og vi dansede til den klare dag, og jeg kan huske, at jeg fulgte Anne fra Høvis på vej. Hun var vist min første "Flamme", en yndig lille pige, der gik til præst samme vinter.

Jeg havde knap fået mig lagt, da Far kom og kaldte, jeg skulde spænde for og hen til Mads Humle for at gøre "en Bed". Således kaldtes det når man arbejdede gratis for en husmand.

- Jeg var blevet konfirmeret, men der var ikke gjort noget for at gøre den dag festlig for mig. - Ikke spor.

- Derimod var der fest for Anna i Høvis, og Louise og Jens var indbudt, og de gik til Høvis, og jeg gik hjemme hos Far og Mor, og det var også godt selskab for mig, men ligevel, nu kan jeg ikke forstå det, men dengang fandt jeg det ganske naturligt. Jeg var nu 14 år og skulde opføre mig lidt voksent.

- Mine barndomsår havde været lykkelige, men mine ungdomsår kom til at forme sig helt anderledes, end jeg tænkte mig og blev på flere måder svære at komme igennem.

Min ungdomstid

Sommeren 1881 hjalp jeg, ved hvad som helst jeg kunde magte, - jeg var lille og spinkel bygget men sund.

- Vinteren 1881 - 82 hjalp jeg Jens med at tærsk kornet, jeg kan huske den dag, da jeg blev så træt, at jeg bogstavelig ikke kunde løfte plejlen til sidst. Jeg betragtede det som en skam, at jeg måtte give tabt men det måtte jeg, vi tærskede ærter.

- I slutningen af April skulde jeg våge ved en griseso, men jeg syntes jeg frøs ustandselig, og da jeg i dagningen kom i seng kunde jeg ikke få varmen, og tænderne klaprede i munden på mig, jeg var med andre ord syg. Da jeg ikke kunde komme i orden igen, tog man mig med til lægen lørdag d. 26. april, det var markedsdag, og i den anledning skulde Far og de andre unge til Holstebro, lægen var den næsten landskendte Dethlefsen, han sagde, at jeg havde Gratrix-Feber (Partyfus).

Er det smitsom, spurgte Far, "Man ved det ikke rigtigt" svarede Dethlefsen, man kan ikke blive enige om dette spørgsmål - ja så vidt var man dengang som læge.

- det blev en lang dag for mig. Jeg var syg og sølle, og de andre kunde ikke blive færdige med markedet, men hjem kom vi dog ud ad aftenen. Jeg blev så snart bedre og begyndte at komme op. Så en middag siger jeg til Mor, jeg synes jeg bedst kan spise pandekager, det er vist ikke det bedste, siger Mor, men en lille pandekage kan vel ikke skade dig. Jeg fik så en pandekage, og jeg tror samme pandekage kom i høj grad til at bestemme min fremtid.

Jeg blev meget syg igen, og dagen efter blev lægen hentet, og han sagde: Den pandekage kunde godt have slået Kristian ihjel. Nu lå jeg i sengen, for feberen vilde ikke forlade mig, og i de dage mærkede jeg, at min hørelse havde taget skade. Jeg troede at det var noget forbigående, men det var det desværre ikke, hvor har det hindret, stakkels mig og voldt mig vanskeligheder mere end noget andet gennem årene - men jeg er dog kommen igennem.

Hele den sommer var jeg syg, men kom mig hurtigt. Jeg har måske arbejdet over mine kræfters rækkevidder, for så fik jeg blegsot, kunde ikke spise, og da Knud og Louise havde bryllup, sagde man: Han kan da vist ikke leve, men midt i November, fik jeg pludselig en vældig appetit, ja som jeg spiste, og jeg begyndte at se menneskelig ud igen, før lignede jeg vist mest et spøgelse, men så fik jeg mæslinger, og jeg blev så syg, at jeg bestemt troede at jeg skulde dø, der var allerede død to i forvejen af mæslinger, det var da ikke underligt, at jeg troede en nat, at jeg blev nr. tre.

Jeg lå og var så angst, jeg syntes slet ikke, jeg var færdig til at dø. Sygdommen tog en vending til det bedre, men det blev en trist jul for mig. Jeg lå i mørke både dag og nat, for jeg kunde ikke tåle lyset.

- Inden jeg forlader dette år, skal det bemærkes, at Far havde købt 90 tdr. land fra "Lauralyst" for kr. 4200.

- Det var en ordentlig udvidelse. Far nåede at få 40 tdr. land hede kultiveret ind han afstod "Vestergård". Far var dygtig.

- Jeg skal også have fortalt, at jeg havde hørt den ene af Musikanterne ved Louises bryllup spille på tværfløjte, jeg synes det lød så vidunderlig dejligt, og en aften far kom hjem fra Holstebro, havde han en fløjte med til mig, og da jeg vidste, at Blume spillede tværfløjte, gik jeg ned til ham, og bad ham om hjælp, og han hjalp mig med glæde, forærede mig en tysk melodibog, som jeg har endnu, og jeg spiller undertiden dansemelodier, hvortil der danses, men allerhelst spillede jeg kønne melodier ude i en stille sommeraften, jeg syntes det lød så kønt, og jeg kunde se naboerne stå ude og lyttede.

- I begyndelsen af 1883 havde jeg det ret godt, man begyndte også at tro på at jeg kunde leve af at spille, og Far købte virkelig en violin til mig, og jeg fik en lærer i violinspil i otte dage, det var alt for voldsomt at tage det. Det endte med at jeg blev øm i alle lemmer og fingre, og at noderne svømmede i tåge for mig, og da så Far vilde, at jeg skulde vise, hvad jeg havde nået på otte dage, blev resultatet vist ret kummerligt, og jeg gik ud og gav mit til at græde, for man havde leet af mig, men Jens gik bagefter mig og trøstede mig på bedste måde. Da jeg havde udhvilet mig, vidste det sig, at jeg havde lært ganske godt i de otte dage.

- Året 1883 begyndte godt, jeg blev tilsyneladende mere rask.

Vi byggede en stor svinestald, og jeg tog del i alt arbejde. Men så en formiddag, da jeg flyttede kreaturerne, gjorde det ondt i høje håndled, når jeg bankede tøjrepælene ned, og efterhånden blev jeg klar over at hånden måtte være syg. Det var svært for mig i høst at gøre min tur, og håndleddet blev hævet og efterhånden stiv, så jeg ikke kunde spille violin, men kun fløjte.

Jeg var dog med til høst gildet på "Lauralyst", efterårets store begivenhed, så langt jeg kan huske tilbage. Der kom ikke børn med, men nu var jeg jo også konfirmeret og med, vist for tredje gang, men hvor ofte har jeg ikke gået ved de løse kreaturer og set længselsfuld efter, al ungdom drive i stiveste puds ved 5-tiden til høstgilde. Der blev spist og der blev drukket skål, og der blev sunget: Og det skal Smidt til ære, hurra, stik deraf, hurra, hurra, o.s.v. Og der var mange der fik den omgang, og stemningen kunde godt blive noget løftet, men ikke heller synligt mere, dem der ikke forstod at holde måde, fik ingen indbydelse næste gang. Jeg fik altså lov til at være med tre gange, og morede mig kongelig, jeg kunde jo danse.

Få år efter gik Smidt fallit og fik i stedet Sevel kro. Her kunde han heller ikke klare sig, og så tog han sig af dage. Fru Smidt var en Redaktørdatter fra Holstebro, ualmindelig smuk og ødsel, som unge livsglade mennesker, men hvor blev afslutningen dog forfærdelig trist. De var altid så hensynsfulde for os og over for mig lille knægt, og jeg mindes dem med vemod.

Sygdom, indlæggelse og operation

- Snart efter blev hånden således, at jeg næsten ikke kunde bruge den til nogen ting. Den 3. oktober var jeg hos Dethlefsen med hånden, og han sagde det var håndrodsbetændelse, og at det var lidet sandsynligt at jeg kunde undgå en operation. Den 26. oktober blev der lagt gibsbandage om hånden og derefter skulde den bæres i "en Lesti".

I tiden efter var der rejsegilde i "Meldgård" og "Krathus", og julegilde i Høvids, men jeg kunde ikke være med, men kreaturerne kunde jeg godt til dels passe med den ene arm, og det gjorde jeg så, vist ofte med tårer i øjnene, mens de andre unge gik til dans, jeg vil ellers så umådelig gerne danse dengang, og det var jo mine skolekammerater, jeg skulde have moret mig sammen med, men jeg mødte siden så meget af den slags, at jeg blev hærdet mod de små sorger, og jeg vil gå lidt hurtigt over den tid.

- I 1884 blev hånden snart forfærdelig dårlig, men husk: Få år før var en operation noget forfærdeligt, der ofte endte med døden, og Far og Mor kunde ikke tænke sig en operation, jeg derimod ønskede at blive rask, hvor svært det end måtte blive.

- Efter Dethlefsens råd tog Far og jeg, den 14. marts til den berømte læge Heiberg i Viborg, det var første gang jeg var med toget. Heiberg sagde som Dethlefsen, og da Far så spurgte, hvor stærk hånden vel kunde blive efter en operation, sagde Heiberg: "Han kan måske komme til at bruge en nål". Med den fremtidsudsigt tog vi hjem.

Overlæge C. A. Dethlefsen

Den 3. april var vi igen hos Dethlefsen, og det blev bestemt at jeg skulde indlægges på Holstebro sygehus, den 8. april.

Sygehuset kunde huse ca. 25 patienter. Lægen hed Dethlefsen, og ved operationen blev han assisteret af distriktslæge Faber og økonoma Møller. Den sidste var økonoma og sygeplejerske, og han og hans hustru, forestod hele husholdningen ved hjælp af en pige, og så var der en ældre kone der hjalp med rengøringen om formiddagen, og vågning når det ønskedes. Det var det hele !

- Møller var lille, rødskægget og med et par umådelige milde og skælmske øjne, og man fik straks en stærk tillid til ham og kom til at holde af ham næsten med det samme. Hovedopgaven for alle patienterne blev snart at holde ham fast så længe som muligt, når han kom ind på værelset, derfor tog det så lang tid for Møller at pusle os til aften, så det blev også sent for ham, inden han kom til den sidste, hans kone lavede udmærket mad og var meget bestemt.

De havde fire børn: Susanne der var 11 år, Johanne 9 år og Thomas 8 år, Kristian 6-7 år.

Den sidste døde snart efter, Susanne blev lærerinde i Ulfborg og bor nu i Holstebro, Johanne, Købmandskone i Hovedgårde, nu død, og Thomas, Kaptajn på en af de store både der sejler på langfart han døde i 1938.

Disse børn drev omkring på værelserne, hvor der var lidt humør og var til tidsfordriv, også mig, og derfor nævner jeg dem, for de er med i alle mine erindringer fra mit sygehusophold.

Jeg blev indlagt på værelse nr. 4 og fik til sidemand min kammerat i skolen, Diderik Nørgård, og så en fiskersøn fra Struer, der begge havde fået et knæled sat af.

Den 10. (Skærtorsdag) blev min hånd rensset.

Dethlefsen sagde: Påskedag hvis du ikke har noget imod det, bliver du opereret, nej det havde jeg ikke.

Men det blev ikke Påskedag, for Faber skulde ud, det blev i stedet 2' påskedag.

Den 14. april var jeg tidlig vågen, og kl. 10 stormede Dethlefsen op ad trapper og gange ned på operationsstuen med Faber i hælene, kort efter kom Møller for at hente mig, og vi fulgtes ad derind. Jeg kom så af tøjet og kravlede op på et bredt bord beklædt med voksdug og Faber begyndte at bedøve mig.

Da jeg igen kom til mig selv, lå jeg endnu på bordet, og de havde travlt med at forbinde hånden, jeg spurgte hvordan den var, det er en meget dårlig hånd, lød svaret.

Møller skulde så bære mig ind i min seng, men det var under min værdighed, at blive båret, og i et nu stod jeg på gulvet, selv bærende min syge hånd og gik ind i min seng, det hele var endnu ret primitivt.

- Det var jo i 1882, at Robert Kock meddelte, at han havde fundet Smittekilden til Tuberkulose og kun få år før, at læge Lister i England havde slået til lyd for den antiseptiske metode.

Af min hånd, var lidt af mellemhåndsbenet, håndroden og lidt af underarmen fjernet, og en stærk betændelse strakte sig helt op til Albuen.

- På et besøg i Breinholdt i Tvis sagde Faber, at det sikkert måtte ende med, at jeg skulde have hånden og en del af armen sat af.

At dette ikke skete, kan jeg takke læge Dethlefsens udholdenhed for. Det gjorde meget ondt at få armen gjort i stand, og det måtte gå langsomt fremad i den tilstand armen var, og lørdag den 6. juli kl. 10 formiddag blev der foretaget en efteroperation, idet der blev taget mere ben bort.

Fra operationsbordet var der vid udsigt og det var strålende sommer den søndag, og det slog mig hvor smukt det måtte være derude, jeg havde endnu ikke set det.

Den 15. august kom jeg op, men feber og operationerne og 4 måneders uafbrudt sengeleje havde taget på mig, så jeg var ikke meget værd.

Så kom efteråret og Kristiansborgs breve optog mine tanker.

- Juledagene var jeg hjemme, idet Møller havde lovet at se til hånden, når far vilde hente ham og køre ham hjem.

Diderik Nørgård var kommet hjem den 3. december og han havde da været på sygehuset uafbrudt i 22. måneder.

- Jeg blev udskrevet den 14. marts 1885, og havde da været på sygehuset i godt 11 måneder. I den tid var der kommen og forsvundet igen mange patienter, som der godt kunde være noget at fortælle om, blandt dem mit søskendebarn, Martine Fugl, Nylands datter, som vi kaldte sangfuglen, da hun sang så smukt for os, men ud over dette går det ikke an, for så bliver historien for lang.

- Jeg fik dog ikke lov at komme hjem, jeg skulde være hos Knud og Louise, og gå ud til Møller og få hånden tilset, hele den sommer var jeg så i Hornshøj, hos min søster og svoger, og de gjorde alt så godt for mig, som de formåede. Hverdag til at begynde med, og siden hver anden dag omtrent kom Louise til mig på sygehuset, og hun havde dog mindst 2 km. at gå og nok at bestille derhjemme, og hvad der ikke er mindre bemærkelsesværdig er, at Knud syntes, at det var, som det skulde være.

- Jeg har vist aldrig kunnet takke dem så meget derfor som jeg burde.

- Da efteråret kom, gav Dethlefsen mig lov til selv at gøre armen i stand, og så tog jeg hjem, men vinteren blev forfærdelig trist for mig, - de unges fornøjelser kunde jeg ikke være med til og desuden viste der sig tegn til en ny ulykke.

Fra før jul til 22. marts havde vi uafbrudt frost og atter og atter snestorm. Landevejene opgav man, og afsatte slædebaner tværes over grave, grøfter og diger, det kunde måske have været interessant, dersom jeg havde været rask, men det var jeg ikke.

Vi havde Dethlefsen et par gange, for det var ikke vejr for mig at komme ud, og til sidst blev det bestemt, at jeg skulde opereres.

Jeg var natten over sammen med Mor i Hornshøj og den 28. april 1886, gik vi i grå kulde til Holstebro, og vi sad i sygehusets køkken og varmede os indtil lægerne kom, og de kom kl. 10.

Jeg blev så opereret for 3' gang, i min venstre albue. En række opkastninger gjorde bedøvningen vanskelig. Albuen blev ikke taget, Dethlefsen vilde prøve på at bevare den. Da jeg var kommet i seng, kom Mor og satte sig hos mig, hun så bedrøvet ud, det var også en ond dag for Mor.

Man havde trøstet mig med, at jeg sikkert kom op til Pinse, men det kom til at gå på en hel anden måde. Jeg fik nok lov at gå oppe efter nogle dages forløb, men albuen bedres ikke.

- En dag besvimede jeg og faldt om, temperaturen blev undersøgt, og det viste sig, jeg havde høj feber, der blev skåret i albuen så materien kunde komme ud, men feberen steg stadig, og til sidst sagde Dethlefsen, at der var ingen anden udvej end at tage albuen. Feberen var da så høj at jeg lå hen og var ligeglad med alting, og den 15. juli kl. 11 gik jeg op til operationsbordet - det kunde jeg dog.

-Man havde muligvis været bange for bedøvningen, i alt fald vågnede jeg, før de var færdige de stod endnu og klippede kødstumper af og forbandt armen. Albuen var borte.

Mor og Louise, var hos mig de første dage, også om natten og lyset brændte, thi feberen lå stadig mellem 40-41. Jeg fik mængder af Kininpiller og et par indsprøjtninger for at dæmpe smerterne, men mine kræfter tog af, og Møller og Louise hængte mit tøj op på sygehusets loft, og talte om at jeg nok aldrig fik brug for mit tøj mere, men den aften bad jeg om at lyset måtte blive slukket, og at de begge Mor og søster vilde gå til ro, for jeg troede, at jeg således bedst kunde sove. Jeg lå nu ligevel vågen nogle timer, og jeg var fuldstændig klar over min stilling.

Jeg bad Gud om, at jeg måtte få lov til at leve, for jeg syntes ikke, jeg kunde dø endnu, og så sov jeg omsider, og da jeg vågnede følte jeg mig så let som ikke længe.

- Temperaturen blev taget og viste 38,4. Jeg fik nu lidt at spise og det smagte mig. Det gik forunderlig fremad fra den dag, og tre uger efter operationen, altså den 5. august, fik jeg lov til at komme op, og støttet af Louise gik jeg ud i sygehusets have.

Det var gået så hurtigt fremad at det næsten var som et mirakel. Natten efter må jeg have ligget uroligt, for da faldt jeg af sengen og slog min kun halv lægte arm, så blodet trængte igennem forbindingen, og Møller var bange for, at der var sprunget en blodåre, dog det var der ikke, men jeg måtte holde sengen et par dage.

Da det blev ved med at gå rask fremad, blev jeg udskrevet den 4. september med de ord af D. Dethlefsen til min Far: "Kristian har lidt meget, nu ser det ud til, at det skal være slut, det er gået forbavsende hurtigt efter operationen".

Det kostede meget, min sygdom, men Far klagede aldrig over det, og dog var det ret store summer i den tid, Far kom af med for mig.

Mit første sygehusophold, altså 22 måneder ca. kr. 900. For operationen kr. 260 (disse er indbefattet i de kr. 900). Anden ophold ca. kr. 500 (operationen kr. 170). Jeg havde sidste gang været på sygehuset i 4 1/3 måned.

Tirsdag den 26. juni 1984

421722

Fra hededoktor til sygehusoverlæge

Af Ken

Professor, dr. med. J. Falbe-Hansen, Klampenborg, var ni år, da han havde sit første personlige møde med gamle overlæge Dethlefsen. Han skulle gennemgå en mindre operation på amtsygehuset i Holstebro og gik sin skæbne imøde -vel tilpas og lidt stolt over at være den eneste i min klasse, der skulle på sygehus og opereres-. Fra sygehusopholdet huskes, at »overlægen kom på stuegang to gange om dagen, ledsaget af sin kønne datter Herdis, som var oversygeplejerske, og en elev. Han forlod aldrig stuen uden et smil og en vits».

Nu - så mange år efter - har J. Falbe-Hansen skrevet bogen om C. A. Dethlefsen »Fra hededoktor til sygehusoverlæge». Selv ud af en gammel Holstebro-slægt og selv en mand af faget har J. Falbe-Hansen de bedste forudsætninger for at skrive om det livsløb, Holstebros første sygehusoverlæge fik. Han tegner portrættet af et stort og varmt menneske og en fremragende læge, som kirurg en af de fremste på datidens provinssygehuse. Falbe-Hansen dokumenterer, at Dethlefsen ofte fremlægger sin viden og erfaring i »Ugeskrift for læger»

at yde sit bedste for at hjælpe dem».

Bogen om Dethlefsen bliver værdifuld af, at Falbe-Hansen har givet den en »medicinsk-dokumentarisk» dimension ved at dykke ned i de gamle journaler i sygehusets arkiv og fremdrage eksemplær på Dethlefsens lægekunst. Af forfatteren så skrives latin som en doktor, tilgives ham al den stund, de latinske ord findes oversat bag i bogen.

I 1914 blev sygehuset udvidet, så det rummede 40 senge, men stadig var Dethlefsen overlæge uden en reservelæge ved sin side. Man skal huske, at han ved siden af sygehusgerningen havde en betydelig privatpraksis. »Han var huslæge for mange familier i Holstebro, og ofte måtte han ud til fødsler, selv om de forløb normalt. Ved sin blotte tilstedeværelse fremkaldte han en velstet ro og trykthed i hjemmet», skriver Falbe-Hansen. Storebroderen Victor Dethlefsen, der blev en agtet distriktslæge i Lemvig, sagde det på den måde: »Christian er en læge af Guds nåde».

Mennesket

Falbe-Hansen sammenfatter karakteristikkene af mennesket og lægen Dethlefsen i disse ord: »Deth-

Overlæge C. A. Dethlefsen sammen med datteren Herdis, der var oversygeplejerske på sygehuset.

Den aften jeg kom hjem var en herlig høst aften, og jeg glemmer ikke, hvor jeg gik og frydede mig over atter at være kommen hjem til mit smukke og frodige hjem, der hvor solen gik ned i den "barnekendte" Horisont bag "Kappels".

- Da jeg en tid efter aflagde besøg på sygehuset, blev Møller bange for, at det var galt med nyrerne, så jeg havde fået vand i kroppen, så tyk og fed var jeg blevet.
- Jeg havde en tid været meget hjælpeløs, men da jeg begyndte ret for alvor at komme til kræfter, hjalp det næsten på alle områder. Håndens sår lukkede sig, og jeg kunde skrive med den, men absolut overraskende var det, som det gik med min venstre arm. Dethlefsen var af den mening at jeg altid vilde komme til at gå med en Bandage om armen, for armen kunde få den nødvendige stivhed, thi der måtte absolut blive et svagt sted, der hvor albuen havde været.
- Det blev helt anderledes, efterhånden kunde jeg bevæge underarmen, og det nye ganske vist mangelfulde led blev stærkere og stærkere så jeg allerede, efter at jeg var kommen hjem, kunde hjælpe mig selv i tøjet, spise min mad. Til sidst blev armen så stærk, at kun nogle få ved at jeg ingen albue har i venstre arm.

Staby skole

Derimod kneb det med at få armen hel. Dog hvor godt det end gik, så syntes jeg dog, at jeg var afskrevet fra at blive landmand. Jeg tænkte så først på at komme til Askov, men Far og lærer Henriksen fandt, at det var bedre og billigere for mig at komme til Staby Vinterlærerseminarium, og det havde de sikkert ret i.

- Den følgende vinter fik jeg overladt dagligstuen, så jeg kunde arbejde i ro. Henriksen lånte mig bøger, jeg fik også bøger af Knud, og selv købte jeg N. J. Jensens Verdenshistorie og den og Fr. Barfods Danmarkshistorie optog mig voldsomt, og da jeg kom til Polen og læste: "Hvorfor svulmer Weichselfloden som et Heltebryst" o.s.v. græd jeg, ja, da var jeg ung og følelseslivet var endnu så bevægeligt.
- Den vinter køber Far en Fjedervogn, og nu vovede Far også, thi han begyndte at håbe på, at jeg skulde blive rask og blive et menneske, der dog måske havde en fremtid for sig, og jeg blev for første gang fotograferet af Vorbæk. Billedet blev godt og står endnu inde i "Havehusets" stue på et bord.

Den vinter blev der også bevilget penge af Staten til en ny kirke, og fætter Kr. Jensen fik murerarbejdet for 1175 kr.

I nærheden af maj 1887 sendte jeg ansøgning ind om understøttelse til Staby skole, og min altid rare gamle lærer Henriksen kunde ikke styre sig og skrev da han skulde anbefale min ansøgning:

"Kristian Lauritsen, hvis lærer jeg har været i det meste af hans skoletid, var den flittigste og lærevilligste og rareste elev, jeg mindes at have haft, og da han derhos havde gode evner, opnåede han at gå ud af skolen med forholdsvis sjældne gode kundskaber o.s.v."

Jeg kunde efter denne anbefaling kun tro om mig selv, at jeg var vældig dygtig, men denne forestilling blev der pillet lidt ved siden, men understøttelsen fik jeg.

- April var usædvanlig barsk med snestorm den 14. og 15. Vor pige Ane Kristine blev syg og havde Dethlefsen.

Jeg fortalte ham, at jeg skulde til Staby, det syntes han ikke om, og mente det var for tidlig.

- Den 1. maj rejste jeg sammen med min skolekammerat Jens Andersen, "Nygård", Tvislund til Staby, Jens havde været på Staby sommeren før, så han var hjemmevandt til det hele. Vi blev anvist et værelse, der ikke var for stor til to, men vi skulde være tre.

Vor tredje mand var en lang opløben og ualmindelig rar godmodig fyr ved navn, Mads Kr. Petersen. Værelset var absolut ikke kalket, og der var et bord, som i højeste grad så ud til at være brugt, og så en seng til hver uden madras, og noget af det første vi skulde, var ud i sognet for enten at tigge os til eller købe en knippe halm til at lægge i sengebunden, så vi kunde få vort medbragte sengeklæder anbragt. Dernæst var det almindeligt, at eleverne skulde holde egen kost, og jeg var så heldig, at jeg i en gård i nærheden, Kloster, kunde hente 1 potte sød mælk daglig. En petroleumskoger havde vi to bysbørn med os, og så det alle nødvendigste at lave og servere mad i.

Desuden havde jeg en stor trækuffert eller kiste med, hvori der var forskellige madsager hjemmefra og meget andet.

- Der var den sommer 27 elever, af dem blev i videre kredse kendt: Johan Poulsen, overlærer og Borgmester i Lemvig, Markus Hansen, Overlærer og Borgmester i Brønderslev og medlem af den store skolekommision, Espen Pedersen Overlærer og Borgmester i Silkeborg, samt af Universitetet udnævnt som Æresdoktor, han blev verdenskendt Videnskabsmand, Laurids Lauridsen, præst i Ådum, hvor han kom i en lidet tiltalende konflikt med Menighedsrådet, så han til sidst måtte flytte fra embedet.

Min første indtryk af eleverne og tonen var, at den var temmelig rå.

Andenlærer Johannes Grønborg, var mit Ideal af et mandfolk og lærer.

Jeppesen, forstanderen var dygtig og fornøjelig at høre på i timerne, men kunde skælde fælt og brutalt ud, og den første sommer var jeg egentlig bange for ham. Jeg var bag efter de andre i mange fag, og det fik jeg at vide i alles påhør. De fleste elever havde gået på Vinterlærerseminariet i 1 til 2-3 år før, for det var omtrent gratis at gå der, men det værste af det hele var, at jeg hørte ikke godt, og det mærkede jeg først for alvor, da jeg kom til Staby.

Jeg kunde ikke rigtig være med i den snakkende og leende flok, og i den store skolestue måtte jeg passe umådelig på i navnlig Diktat, eller når jeg blev eksamineret - rettere på lektierne.

Og så havde jeg desuden armen. Når de andre sov eller var ude, sad jeg og gjorde den i stand, for den vilde ikke blive hel, og måtte stadig bære den i "Liste".

En lørdag, sen eftermiddag, jeg kom fra Ulfborg med et rugbrød under armen, slap mit mod op.

Jeg gik så afsides ned i en grusgrav og skjulte mig. Jeg syntes, det var umuligt, at jeg kunde, vinde frem ad den vej og blive lærer f.eks. som Grønborg.

Dernede sad jeg og tryglede Gud om hjælp, thi jeg syntes alle sunde var lukket for mig, det var umuligt, at jeg kom som krøbling, kunde nå frem og få et hjem, som f.eks. lærer Henriksen, med store lyse stuer, nej, nej,

Men lidt efter lidt stilled min fortvivlelse af, og jeg endte med den beslutning: Nu skal du selv til det yderste gøre, hvad du kan, så får det at blive Guds sag, hvad jeg skal nå.

Den time i grusgraven har jeg siden tit tænkt på, og det er vist ikke det værste at begynde på den måde

Et par dage efter skulde der være en slags prøve, hvorefter det skulde bestemmes, hvem der skulde være i A- holdet og hvem i B- holdet. Jeg gik i B- holdet.

Jeg gik så ud til Jespersen og bad ham så mindelig, om jeg ikke måtte prøve på at følge med i A- holdet, han gav mig lov, men forsikrede, at jeg vilde komme til at fortryde det.

Dernæst meldte jeg mig ind i "Vækkeforeningen", så blev der kaldt kl. 4½ og kl. 5 skulde man være i orden, middagssøvn blev der ikke noget af, for da skulde der først laves mad, og så skulde der spises, og tiden var dermed gået.

De andre gik så til og ? mig, og når de andre endelig var gået til ro, tilså jeg armen.

Dog var jeg aldrig træt og søvrig, og jeg undrer mig over, at jeg så udmærket kunde holde ud, og efter hånden følte jeg mig mere rolig og sikker, for at jeg kunde mærke, at jeg vandt frem.

- Efteråret sluttede med et bal, men jeg kunde ikke deltage i dansen, og til sidst med en eksamen. Som sensorer havde vi flere: En læge, en Præst, provst Blume. Amtmanden, et par Amtsrådsmedlemmer, der var naturligvis stor spænding, jeg fik karakterer.

Religion	ug
Dansk	meget godt
Retskrivning	g. x
Tegnisk færdighed	g
Skrivning	meget godt
Regning	ug ?
Historie	meget godt
Geografi	ug
Naturhistorie	meget godt
Naturlære	meget godt
Hovedkarakter	meget godt

Karaktererne lå blandt de bedste, og jeg var godt tilfreds.

- Jeppesen vilde at jeg skulde blive der om vinteren, men det vilde jeg ikke, og derover var han meget fortørnet.

- Da jeg kom hjem ventede der mig en stor overraskelse, man manglede en vinterlærer både i Skautrup og Tvislunds Biskoler, og til den sidste blev jeg antaget for en ugeløn på kr. 6.

- Det var ikke meget, og det var på ubestemt tid, jeg blev antaget, da det hele beroede på, når Henriksen skulde flytte til en ny skole, som var opført på "Østergårds" mark, men jeg fik lov til at arbejde hele vinter og glad var jeg.

Vinteren var ualmindelig langvarig og streng, men jeg havde ikke langt at gå, men børnene måtte forsømme meget.

Den 20. november var det, at kirken blev indviet, og pastor Norup indsattes som præst, og den 24. s. m. havde Jens bryllup.

I skolen var der to klasser, men de var ikke store, og børnene var rare, jeg syntes, at jeg vidste så meget nu, som børnene skulde vide alt sammen, så jeg fortalte og fortalte, og det var vist ikke egentlig så galt, og børnene og forældrene var glade ved mig, men da forårseksamensdagen den 30. april oprandt, syntes jeg, at børnene vidste for lidt af det fortalte, og pastor Norup var meget køligt og afmålt over for mig, så det var med følelsen af noget mislykket jeg fik, men nu bagefter tror jeg nu alligevel, at det er hængt en del ved, og det har nogle af eleverne sagt mig bagefter, ikke kun på eksamensdagen.

- Den 1. maj 1888 rejste Jens Andersen og jeg igen til Staby, dengang var jeg fortrolig med det, jeg gik ind til, da kunde jeg følge med, og da var jeg ikke bange for Jeppesen, og hertil kom, at de urolige hoveder var forsvundet, og i stedet for dem kommet nogle meget tiltagende elever, og derfor blev kammeratskabet langt bedre og smukkere en sommeren før, med andre ord, den sommer befandt jeg mig vel på Staby.

Jeppesen vil jeg gerne skrive så retfærdigt om som muligt, for jeg kan ikke sige, at jeg holdt af ham, men jeg er ham taknemlig, for han piskede en mængde kundskaber i os, og en del kom mig i højeste grad til gode, da jeg kom på Seminariet. Han vilde jo helst herske uindskrænket over os. Sognerådene rundt om i Vestjylland skrev jo til ham: Send os en dygtig Vinterlærer til vinteren. Jeppesen bestemte så: Der skal du hen - der skal du hen, ingen mukken værsgod, der var ikke andet for end lystre, selv om det gik på tværs af vore ønsker.

Vi var afhængige af ham, og til en vis grad tryglede ham, fordi han havde magter over vor nærmeste fremtid.

I påsken havde jeg besøgt en kammerat, der hed Uldahl, han var vinter lærer i Råsted, og boede hos sognerådsformand Niels Kristensen, Stenumgård. Jeg blev godt modtaget i dette hjem og syntes godt om Niels Kristensen, hans hustru og hans gamle mor og deres to børn, der var konfirmerede. Da Uldahl ikke ville have pladsen igen næste vinter, sagde jeg til ham, at han skulde lægge et godt ord ind for mig, for så vilde jeg gerne have pladsen, det lovede han mig.

En sommerdag tog jeg til "Stenumgård" og spurgte Formanden om jeg kunde få pladsen. Han mente, at jeg kunde, og jeg skulde straks få besked, og det fik jeg.

Jeg kunde få pladsen, og betragtede dermed sagen for afgjort, - men det var jo uden om Jeppesen - Flere gange vendte Jeppesen tilbage til den sag i klassetimerne, og han mente nok, han kunde "vippe mig af pinden", for jeg kunde ikke således gå og gøre mine "Hoser grønne" i Råsted.

I en time spørger han Mads Kr. Pedersen, om han havde plads, nej det havde han ikke, - der er nu den plads i Råsted.

- "Den vil jeg ikke have", svarede min gode ven Mads Kr. Petersen, "for den har Kristian Lauritsen".

- "Nå, Kristian! Har De den plads", vendt imod mig.

- "Ja, jeg har".

Jeppesen: ”De skal ikke være bange jeg skal ikke tage pladsen fra Dem, eller skade Dem tværtimod, jeg skal være villig til at give Dem den bedste anbefaling, om de forlanger det. De siger, at De er antaget som vinterlærer, men De skal da først antages af Provsten, og han kan ikke antage Dem, thi han må kunde indse, at de ikke kan styre en flok børn med Deres dårlige arme”.

Så fik jeg munden i gang: ”Nu skal jeg fortælle Dem, at da jeg sidste vinter skulde begynde skolen i Tvislund, blev jeg antaget af Provst Blume med de ord: "Dem kender jeg jo, der er ingenting i vejen"! Jeg havde 23 i ældste klasse og 15 børn i yngste klasse, og der var ingen, der klagede over, at jeg ikke holdt orden i skolen”.

- Siden blev den sag aldrig berørt.

- Man kunde synes, at Jeppesen havde ret, men i virkeligheden var min venstre arm allerede den gang ret stærk, så jeg sloges med de andre og klarede mig hel fint, fordi jeg var så smidig og hurtig i vendingerne. Nej, det værste var, at jeg ikke kunde få armen hel, og hånden brød op af og til.

- Vi havde en del fornøjelige Elveudflugter den sommer til Nr. Wosborg, - til Husby Klit i anledning af Stavnsbåndets løsning og til Plantagefest i Ulfborg, og så havde vi naturligvis Elevgilde, og så kom eksamen.

Den skriftlige del blev ikke godt, jeg var ikke rigtig rask i de dage, men den mundtlige del blev fin.

- Nu skal Vestergård Lauritsen, ind og have sig en ug igen, blev der sagt. Karaktererne blev:

Religion	ug ?
Dansk	mg x
Retskrivning	mg ?
Praktik	mg ?
Skrivning	mg ?
Regning	mg ?
Historie	ug ?
Geografi	ug
Naturhistorie	ug
Naturlære	ug
Hovedkarakter	mg x

Kun ug i mundtlige fag, men jeg havde også slidt.

I november tiltrådte jeg pladsen i Råsted, men jeg skulde ikke være i "Stenumgård", der var vinterskolen blevet nedlagt, på grund af børnemangel, jeg skulde i stedet for være i Blæsbjerg.

Så gik det over lyngklædte bakker, "Møgelkjær", og endelig dumpede jeg ned til "Blæsbjerggårdene", jeg skulde være hos Niels Kristian Blæsbjerg og hans kone Nielsine.

- I deres dagligstue skulde jeg holde skole for ca. 25 børn i alle aldre, og hos dem skulde jeg have kosten og logi.

De havde også børn, men det var konen og den ældste datter Marie der prægede dette hjem, jeg havde en følelse af, at jeg var kommet langt bort fra "Alfarvej", men jeg mærkede snart, at det var hjertensgode mennesker, naturbørn - jeg var blevet henvist til.

Det blev straks slået fast for mig den første aften, og jeg tog ikke fejl.

Indtil skolestuen var både køkken og sovekammer, og da døren hang lidt skæv, kunde man derfra både høre og se, hvad der foregik i skolen.

I begyndelsen var jeg ikke glad ved denne kendsgerning, men alle var så barnlige, rare og forstående, at det gjorde ingen ting. Alt var her ret primitivt, og man tog det ikke så nøje med renlighed, men skønt der var for lidt plads til børnene og navnlig for lidt luft i den lavloftede stue, og altid lød klang fra komfurringene og gryder o.s.v. og fra sovekammeret, hvorfra der i 2½ måneder kunne høres klage fra en lille 7 års pige, så blev det for en vinter, jeg mindes med taknemlighed.

Jeg følte også mig som på fast grund som lærer, idet jeg søgte at undgå de fejl jeg begik den første vinter, og jeg mener den dag i dag, at jeg efterlod mig dygtige børn.

- Den lille syv-årige pige, var der ingen der kunde få til at tie stille, hverken Dethlefsen eller andre læger. Så kom sognerådet til mig og spurgte, om jeg kunde holde ud at høre på hende, hvis ikke skulde skolen flyttes, til en anden gård. Jeg sagde, at jeg troede, at vi alle knap kunde høre det mere, vi var blevet vænnet til det nu, og jeg ønskede ikke at flytte.

Niels Kristian og Nielsine og børnene takkede mig så inderligt for dette svar, de vilde så nødtigt af med skolen.

Vinteren gik og jeg skulde kun holde skolen til april. - Armen var god nok på det nær, at jeg ikke kunde få den hel, men hånden syntes jeg blev ringere, og jeg følte mig ikke rigtig rask.

- Datteren Marie blev gift med ølbrygger Kvistgaard i Ulfborg, og dem har jeg altid stået i forbindelse med, og konen Nielsine Blæsbjerg, blev enke og meget gammel vist op mod de 90 år. - De sidste år boede hun sammen med en datter i Holstebro, jeg blev ved med at være som en af hendes egne, og Mor gled ind i samme forhold. Vi var i Lyngby da der kom meddelelse om at hun var død, og så måtte vi hjem, for jeg havde lovet at være tilstede ved hendes begravelse.

- Ja hun var i sandhed trofast i sit venskab til os.

- Så var jeg hjemme igen, men der var en bestilling til mig med det samme, man manglede foreløbig en lærer i Skautrup og Halgård skoler, hver anden dag i hver, løn 1 kr. 75 øre hver dag, jeg slog til, for endnu turde jeg ikke tage på Seminariet, jeg syntes ikke jeg var rask nok.

- Det var dårlige børn der var i Halgaard, de havde tyraniseret den forrige lærer, men i Skautrup var de flinke, så gik jeg da hveranden dag skiftevis til de to skoler hver morgen.

Foråret var så ualmindelig dejligt og man skulde synes, at en sådan tur kunde give appetit, men det gjorde den ikke.

- Den 26. april var der eksamen i begge skoler, og det gik vist godt nok, men pastor Norup spildte ikke et venligt ord på mig.

Sidste operation og "Vesterbro" Seminarium

Kort efter følte jeg noget som nærmest kan betegnes som en stramning af lårmusklen i mit højre ben, en fornemmelse der gik over i smerter, når jeg gik, og samtidig blev låret tyk, og jeg begyndte at forstå, at jeg vist ikke fik lov til at nyde den dejlig vår ret længe, mandag den 13. maj kørte Far til Halgaard skole, og derfra kørte vi til Dethlefsen, der sagde: De skal på sygehuset hurtigst muligt, der er samlet en masse materie i låret, og vi skal også have set til hånden. Den der skulde væk var en kirtel i kinden.

- På hjemture havde vi Inger Halgaard oppe at køre, og hun vilde absolut, at vi i stedet for skulde have taget til, Kjeld Bjerg, Lomborg, en klog mand, der kunde kurere ved hjælp af månen. Man er ikke blevet klogere nu end dengang, - men heldigvis fulgte vi ikke hendes råd. Dagen efter kørte Far mig til Skautrup skole, hvor jeg tog afsked med børnene, jeg havde i den tid tjent 71 kr. og 75 øre, og det var mange penge dengang.

- Onsdag den 15. maj blev jeg opereret i 3 tempi kan man godt sige. For hver gang man bliver bedøvet, bliver Kloroformbedøvningen mere og mere svært at komme igennem. Da jeg kom til mig selv, var låret blevet tømt for Materie, og man fortalte mig, at der havde været en forfærdelig mængde, og jeg lå nu og så på at man forbandt det.

- Jeg regnede med, at jeg var færdig, men pludselig fik jeg posen for næse, og det lød: Træk vejret. Da jeg kom til mig selv, var hovedet indpakket, og de havde taget kirtelen i kinden, og så fik jeg for tredje gang posen for næsen, og da jeg kom til mig selv igen, stod de og forbandt hånden. Da jeg spurgte til hånden, sagde Dethlefsen, at han turde ikke gøre mere ved hånden, men om få dage skulde der foretages en større operation på den, for det stod dårlig til med den. Jeg bad så mindeligt om, at de vilde gøre det med det samme, men Dethlefsen sagde: nej Kristian, nu tåler du ikke mere.

I de dage derefter var det, som alting lå noget ualmindelig tungt på mit bryst, og jeg vidste godt, at det var tanken om, at jeg igen snart skulde bedøves, og jeg gjorde alt for at glemme, men det var ikke let, for de sidste bedøvninger sad endnu som gift eller væmmelse i mit legeme.

Det var egentlig onde dage, men jeg tror ikke nogen viste det, for jeg kan huske, at jeg snakkede og lo og vrøvlde med Møllers børn, patienter og besøgende - for at glemme.

Tirsdagen efter blev jeg opereret kl. 9. Jeg kan huske Dethlefsen hilste: Godmorgen, Kristian!

Det tog omtrent en halv time for at få mig bedøvet, der var opkastning, og jeg var på grund af de gentagede bedøvninger ikke så let at bedøve mere. Der blev taget omtrent to tommer af underarmsbenene, blev der forklaret mig, og efter operationen havde jeg i to døgn ustandselig opkastning, som gav smerte i hånden og lænden, og udmattede mig meget, Far og Mor og søster og bror gik omkring, og så underlig sorgfulde og trøstesløse ud, og en enkelt besøgende var ærlig nok til at sige, at jeg vilde dog aldrig blive rigtig rask.

- Nej morsomt var min ungdoms tid ikke.

- Dog fra den tid gik det rask fremad, låret lukkede sig for hurtigt og Dethlefsen truede med en bedøvning, men jeg lod Dethlefsen rode med kniv, sonder, og fingre - men Møller "keg" til mig, om jeg kunde tåle det, men det vilde jeg hellere end bedøves og der blev skaffet luft. Fra dengang af gik det fremad med ben, arm og hånd - kinden var hel.

Den 21. juli blev jeg udskrevet fra sygehuset for tredje gang, og havde været der 67 dage. Armen blev snart hel, ben og hånd ikke. Atter måtte Far af med 200 kr., for min sygdom, men en eneste fordel var der: Jeg blev fri for at være soldat.

- Da jeg skulde forlade sygehuset bad jeg til Gud om at det måtte blive sidste gang, jeg kom der, og at jeg nu måtte blive rask, så jeg kunde få en nogenlunde fremtid.

- Han hørte min bøn. -

Et afsnit med stadig sygdom og triste forventninger var forbi, det havde været i 7½ år, og i den tid havde jeg altid åbent sår, som skulde passes i 5½ år, og i 3 3/4 år gik jeg stadig snart med den ene og snart med den anden arm ophængt i et klæde, og ca. 19 måneder tilbragte jeg på Holstebro Sygehus. Man kan godt sige at dette Afsnit blev efterfulgt af 46 år, hvori jeg har haft lov til at arbejde på enkelte dage nær.

Da jeg kom hjem fik Jens og Kristine deres første barn, hvilket er fortalt andet sted. De købte et hjem ved Høvis, og i foråret flyttede Knud og Louise hjem.

Hele vinteren søgte jeg at opfriske mine kundskaber, for nu skulde det om muligt ske, at komme på Seminariet, og det skulde være "Vesterbro's" i København, jeg havde altid sukket efter at komme til København, og nu vilde jeg trods alle advarsler f.eks. fra forstander Jeppesen - læse der.

I nogle fortegnelser fra den vinter finder jeg følgende:

"Jeg har set til hånden, og der var hul på den, armen går der også hul på, men jeg vil håbe at benet holder sig, det var ikke godt andet. - Blot jeg kunde få hele lemmer til maj! Jeg bliver næsten bange, når jeg tænker på det, og så kunde det endda gå, når man blot kunde føle sig rigtig rask: Hånden hel uden bandage, armen hel og stærk, ben hel - forresten sund på legeme og sjæl samt en hørelse som andre mennesker, så kunde jeg sagtens komme igennem, men det tror jeg at jeg har, lyst til at tage en kamp op for tilværelsen"

- Jeg følte mig ikke syg, men jeg var bleg og blodfattig. Videre står der:

Der var folketælling, og Jens kom her som fremmed for at tælle. Jens gik, han havde ikke hjem her mere, det føltes så sær. jeg følte en stærk længsel efter ham, for få eller ingen har jeg holdt af som ham. Jens og Stine rejste den 30. januar, og Knud og Louise kom den 19. februar.

- På den tid holdt jeg skole for lærer Henriksen, der var syg, både i Hovedskolen og i Brejnholdt skole, og ind imellem læste jeg, men egentlig gik vinteren i en spænding for mig, - skulde jeg blive rask nok til, at jeg turde tage på Seminariet eller skulde det igen glippe for mig, men da Maj kom, vovede jeg springet og det lykkedes.

Jeg var bleg og havde store huller på både arm og hånd, da jeg tog af sted, for at spare vilde jeg holde egen kost så vidt muligt - jeg havde været en dyr fyr længe nok, nu vilde jeg tage en eksamen så billig som muligt.

- Jeg har tit tænkt på siden, at det var sært det gik godt, men det gik.

Den 1. maj tog jeg med aftenstoget fra Holstebro over Langå til København, medens Far og Mor og Søster, så ængstelig efter mig. På Københavns Banegård tog to af mine kammerater fra Staby, Jens Jacobsen og Anton Nielsen, som allerede havde læst et år på "Vesterbro", imod mig.

- Det første vi skulde, var at finde et værelse til mig, og vi fik hurtig fat i et på hjørnet af Kathrinesgade og Istedgade, og derefter drev vi omkring i København og ud i Frederiksbergs have, og jeg syntes København var en dejlig by, jeg havde fået et glimrende værelse i et nyt hus på 4' sal, med morgenkaffe og 2 stykker brød for 12 kr. månedligt.

- Herfra kunde jeg se ud over Istedgade, Tivoli, Halmtorvet, Gasværkshavn, Amager og i klart vejr ud over Østersøen.

Når jeg kl. 11 hørte salut fra Tivoli, måtte jeg af sengen for at se fyrværkeriet, og når det Dampskib tuede måtte jeg se det løbe ind i havnen.

Det var næsten ikke til at tænke på, at jeg skulde læse og kun læse, dog jeg faldt snart til ro. Hertil kom, at min Værtinde Fru Piil var en storartet kone, der tog sig af mig, som jeg kunde være hendes søn. Hun var fra Jylland.

Den 3. maj stod jeg i en flok, der ligesom mig skulde begynde på Seminariet, ved porten, Gasværksvej nr. 9 indgang til Seminariet. - Ved Jubilæumsfesten rimede jeg følgende:

"Jeg husker, som det var i dag,
flokken uden for porten,
over den et landlig drag,
var som skudt op af jorden.
Vide udsigter, lærkesang
præget havde sind og væsen,
i vor sjæl der var trang
til en vid're læsen."

Ja, vi var omtrent alle fra landet, vi der stod den eftermiddag, og blandt dem ragede en kraftkarl op over vi andre, en bondekarl af reneste vand og fattigmands søn fra Kristen Søgård fra Opsund i Brejning.

Han vendte sig snart om til mig og sagde:

"Jeg kan høre, at du også er fra Vestjylland."

Med disse ord begyndte et kammeratskab og venskab, som holdt ud til det sidste. Jeg har vist været heldig indrettet på een måde.

Alle fag kunde interessere mig, og når jeg lærer noget nyt, kunde det optage mig i den grad, at jeg glemte alt om mig, og ofte vidste jeg slet ikke, hvor vejen hjem blev af, så optaget var jeg af mine tanker.

Dermed skal ikke være sagt, at alle fag faldt mig let, jeg måtte slide hårdt for at vinde med, men jeg følte det ikke som noget slemt at slide i det, fordi fagene havde min interesse.

Vi havde meget dygtige lærere, her skal blot bævnes Gøthzcher, senere biskop i Viborg, Hans Olrik, professor Raunkjær, dengang direktør for Botanisk Have, siden professor i Botanik og verdensberømt, Thy, kendt geograf, Oskar Hansen, Dr. fil. Edvard Larsen, Dr. pibl. senere forstander for Johnsens Seminarium.

- Jeg fik altså kaffe om morgenen, og hver onsdag og Søndag spiste jeg middag på et såkaldt Offentlig spisehus, pris 38 øre ellers egen kost.

Jeg var rask i maj, meget sløj i juni, så jeg blev bange for en afbrydelse i læsningen, blev atter mere rask i juli, og dermed var jeg over mine sløjhedsperioder, derimod måtte jeg stadig tilse min arm og min hånd efter alle var gået til ro, så jeg ikke behøvede at være bange for at blive forstyrret.

- Så kom ferien, og Søgaard og jeg fulgtes ad. Vi tog dæk på en slæber, der gik fra København og løb ind i Fredericia, Middelfart og Kolding. Natten havde været kold, men vi var kommet op på

Kommandobroen, der stod et par dejlige stole i læ af et sejl. De var ganske vist forbeholdt 1. kl. passagerer, men i mørke er alle katte grå og man lod os sidde.

Efter ferien flyttede Piils til Viktoriegade, og her gav jeg ni kr. da værelset var mindre. Siden flyttede jeg til Dannebrogsgade 1´ sal, mens Søgaard fik et værelse på 3´ sal i samme hus, så nu hørte vi til de uadskillige, ikke således at forstå, at vi gik og tog læmpelig på hinanden, nej tværtimod, men vi var altid gode venner.

Søgaard var rig på gode Ideer, og han oprettede en forening som kaldtes: Den gensidige Eksaminationsforening, foreningens formål var at træne os til selve eksamensdagene.

Vi skiftedes til at være censor og eksaminatorer, og der blev trukket opgaver og givet karakter. Det hele foregik med stor alvor, og jeg tror, at det var en udmærket forberedelse for os alle, og for mig fik den en stor og god betydning. Det går let således, at den som ikke hører godt, af gode grunde må holde sig i baggrunden.

Jeg tror nok at de andre Seminarister - Søgaard undtaget - anså mig for meget ubetydeligt, men Eksaminationsforeningen kom det frem, at jeg kunde noget, og det var rart for mig, og foreningen førte til, at jeg kom ind i et kammeratskab med dygtige og gode mennesker, som har været mig til stor glæde og hjælp, først og fremmest på Seminariet, men også siden.

- Lad mig nævne nogle. Brødrene A. V. og P. V. Hermann, der begge blev lærer på Sjælland. Johan Peder Jensen, blev lære i Gug og flere år medlem af bestyrelsen for Danmarks Biblioteksforening. Han vilde helst være vor vittige eller komiske medlem. Ib Larsen, der tog en fin eksamen, blev ansat ved Randers Kommuneskole, den rare stilfærdige Anton Grundet Jepsen, lærer i Varde. C. V. Andersen og flere, men især fik H. Skou og T. N. Skousen betydning for mig, dem har jeg haft forbindelse med til, deres død, og deres sidste breve ligger hengemt i min skrivebordsskuffe. Skou blev overlærer ved Alderslyst ved Silkeborg, og Skousen, førstelærer og dannebrogsmænd i Tisvilde, men Søgaard overskyggede dem alle, var den dygtigste af os alle, den fornøjeligste og mest opfindsomme af os alle, og en trofast ven til det sidste.

- Som et bevis for, at jeg sikkert blev regnet blandt de dygtigste, kan anføres, at jeg blev formand for nævnte forening og for en Diskussionsforening. Det fortæller jeg ikke for at fremhæve mig selv, thi jeg ved godt, at jeg hører til dem, der sjæleligt har udviklet sig sent og langsomt, og jeg mener også at høre til dem med de små evner, men jeg havde en ualmindelig videbegærlighed, og derfor blev jeg aldrig træt af at slide eller arbejde mig frem, og når der ikke var noget, der særlig plagede mig, så havde jeg den gang et dejligt humør, og det kom mig også til gode.

- Nej når jeg har skrevet ovenstående, så kommer det af, at jeg nu mange år efter sidder med inderlig taknemlighed over, at jeg syge og ukendte person, fik min plads mellem de dygtigste og bedste Seminarister på "Vesterbro", alle gode og rare og hørende til sund ungdom, og jeg vil altid mindes dem med glæde til det sidste. De blev også alle hæderlige og dygtige mennesker, som hver på sit sted blev højtskattede.

Christian Søgaard, god ven

- Da Søgaard og jeg kom til at bo i samme hus, smuttede han ofte ned til mig, hans føde var ofte selvlavet, øllebrød, morgen - middag og aften, min kost frembød større afveksling. Jeg havde en stor kiste med mange rare ting i hjemmefra, og den kiste vilde Søgaard gå i.
- Hvor har vi tit kæmpet om den kiste, men endskønt Søgaard var stor og stærk, og jeg lille og spinkel, kunde det dog ikke lykkes for ham f. eks. at slikke lidt honning, saft eller snitte lidt pølse af på grund af mine egen og hans egen latter, så var der ikke andet for end han måtte have mig puttet ind under sengen, - det vilde jo altid tage tid, inden jeg kunde krybe frem, men det kunde han ikke.
- Ja vi passede sammen. Vi diskuterede, han var dengang rød venstre, jeg nærmest højre, og det kunde gå hedt til, jeg kan huske, at vi gik og skulede til hinanden i en fjorten dage, men så kunde ingen af os holde den tilstand ud længere.
- Vi var kammerater, og hver morgen gik vi en tur i "Søndermarken", han eksaminerede mig og jeg ham, i en halv time hver, og ved og vel den som ikke havde gennemgået det afsnit ordentlig, som vi skulde igennem. Til førstedel fik vi begge 32 point (det højeste 36) og Søgaard var synlig glad, fordi det var gået også mig godt. Til den endelige eksamen fik Søgaard 195 point, og fordi han hed Andersen, var han færdig før jeg fik begyndt.

Jeg fik 170 - der skulde 168 til første karakter. Da sagde Søgaard stærkt og inderligt: Det var godt det gik godt, jeg tror ikke jeg kunde have glædet mig over min egen eksamen, dersom det ikke var gået dig godt.

- Søgaard kunde efter eksamenen, have fået en vinterlæreplads i Dejbjerg, hvor han var kendt, men med den eksamen han havde fået, vilde han have et bedre embede, han blev vikar for førstelærer og folketingsmand Jørgensen i Måbjerg, ved Holstebro, men han anbefalede mig til Dejbjerg, så der kom jeg til.
 - Da Søgaard den 1. maj 1893, blev timelærer ved Holstebro kommuneskole, sørgede han for at jeg kom til Måbjerg.
 - Søgaard var kun nogle få måneder i Holstebro, så blev han kaldet til lærer og kirkesanger i Ådum, og han blev hurtig en kendt person som debattør ved skolemøder og læresammenkomster, og ved en række pædagogiske afhandlinger i Ringkøbing Amts dagblad. - 1897 blev han kaldet til førstelærer og kirkesanger i embedet i Holsted, den gamle by, og her blev han hurtig en betydende Person i vid omkreds. - Han oprettede Sydjysk Folkeblad og blev dets Redaktør. Censor ved optagelse til Seminariet og ved skolelæreeksamen i regning, - Amtsrevisor og meget mere. Men så med eet brød det hele sammen for ham, han blev syg, jeg tror det var i 1915. en specialist i København kaldte det en "Hentørring af Hjerneenergien". Han følte sig forfærdelig ulykkelig. - Der kom også religiøse skrumpel til, så han syntes, han var uværdig at leve sammen med hustru og børn og andre mennesker, og så søgte han at skjule sig i København, eller han flakkede om i Norge. - Lidt efter lidt begyndte det at dages for ham igen, og han sagde engang: Det var galt, at jeg ikke kunde blive lovet, jeg kunde arbejde 18 - 20 timer i døgnet, og uden at føle spor af træthed, og derfor måtte det bryde sammen for mig.
 - I efteråret 1917 sagde hans læge til ham: Kast dig ud i et eller andet så du glemmer dig selv. Det gjorde Søgaard.
- Han fik opfordring til at stille sig som folketingskandidat i Bækkekredsen, og han blev valgt i april, og det var vist med et overvældende flertal af stemmer.

I slutning af maj 1918, stod Mor og jeg på Københavns Hovedbanegården og tog mod Søgaard, der som folketingsmand skulde være med til indvielsen af den nye Rigsdagsbygning, som udgjorde en fløj af det genopførte Kristiansborg Slot, og da så Søgaard rask og glad ud, men han var blevet hvidhåret. Endskønt Søgaard blev valgt ind i den store Skolekommission, som formede en betænkning, der blev grundlaget for den gennemgribende Skolelov af 1937, og skønt han fik flere æresfulde ordførerhverv, følte han sig dog ikke rigtig glad på sin egentlige plads som politiker, - efter 12 års forløb trak han sig tilbage som folketingsmand, skønt han kunde være sikker nok på sin kreds.

I den tid rejste han så vidt det var muligt, hjem fra Rigsdagen hver lørdag nat, forrettede så kirkesangertjenesten i kirken søndag formiddag, hyggede sig i hjemmet til mandag morgen, og så tilbage til Rigsdagen og København, hvor han aldrig kom til at føle sig rigtig hjemme, nej for Søgaard var skolemand, først og fremmest, og han var en udmærket lærer, og i skolen blandt store og små var han hjemme. Hans skole var en mønsterskole i dybeste forstand.

I 1932 kom Søgaard dog i Rigsdagen igen, men som Landstingsmand, men han var da en syg mand. - Det var en underlivssygdom, og lægerne udtalte sig så vagt og forblømt om den, at man kunde blive mistænksom, og det viste sig da også til sidst, at det var kræft.

- Søgaard døde i København den 19. januar 1933. - Beboerne i vid omkreds rejste i byens anlæg - som også som så meget andet var ved hans initiativ blev fremelsket - en mægtig sten tilhugget af billedhuggeren Hans Jacobsen, Vejen. der står:

Chr. Søgaard
R. af Dbg,
Lærer i Holsted 1897 - 1933
Folketingsmand i Bækkekredsen
1918 - 1929.

Vi satte denne sten for at
mindes barnets lærer,
tro og sand
for ret og fred
en kampens mand

Søgaard var en munter mand, en vittig mand og fortæller, tiden blev ikke lang og kedelig, hvor han var, men også en tungsindig og Gudsfrygtig mand, gammeldags og enfoldig Gudsfrygt, en arv efter hans Mor, der var dybt berørt af den såkaldte Lutherske Mission (Bornholmere).

Der var meget der kunde minde om biskop Olesen, altid slagfærdig når det var nødvendigt, vittig når lejligheden bød sig til, til tider tungsindig og inderst inde gammeldags Gudsfrygt, der lod videnskaben slide i det, uden at det nogensinde berørte dem af betydning. De var også venner og passede sammen idet de forstod hinanden. I mange år var det ikke mig som trængte mig ind på Søgaard, for at bevare vor forbindelse, for jeg har altid været bange for at gøre nogen forbindelse med nogen, som var kommet op i en højere plan, end den jeg befandt mig i, nej det var Søgaard. Der var nok som kunde have fået ham til at glemme mig, således som Seminariekammerater oftest glemmer hinanden i tidens løb. der var afstand mellem os, og der var det meget som han fik med at gøre og som førte ham sammen med meget betydeligere mænd. - Søgaard vilde at vor ungdomsvenskab ikke måtte gå til grunde, og han var trofast og holdt fast på mig. Han og familie og vi Mor (*hustru bk*) og jeg og børnene, når vejen gik forbi, mødtes i hinandens hjem.

- Altid blev vi modtaget med udmærkelse, altid fik vi at føle, hvor overordentlig velkommen vi var og breve er gået mellem disse to kammerater i over 40 år. Nu jeg sidder her og skriver, er det så underligt at tænke på at Søgaard er død, og sidde og længes efter ham, måske får vi lov at mødes engang igen?

- Søgaard blev gift med en gårdmandsdatter fra Finderup i Hanning sogn, hun var så lidt rask og hun havde altid et tungt sind, men de havde det godt sammen, hun hed Marie. De havde 4 børn. Anton blev Kromand, blev sindssyg og efter lang tids søgning fundet druknet i Varde Å. Det var en streng tid for Søgaard og Marie. - Karl blev lærer og Faderens efterfølger i embedet. - Helga blev gift med lærer Skjoldborg, Varde, og Karen er lærerinde og ugift.

Det var Søgaard der havde betydet så meget både for Mor og mig, derfor måtte jeg have ham med i mine erindringer frem for mine andre Seminariekammerater.

Første Karakter

Jeg vender igen tilbage til Seminarietiden.

Den 25. maj skulde jeg til eksamens første del, og resultatet blev:

Turan og Spaniens kystbyer - ug

Skolopendre og Natskadefamilien - ug ? -

Beviser angående Cirkelperiferien, Korden og Diametrets samt forvandling af Nationale Størrelse til rationale - mg -

Hårrørsskiftet og Øjet - ug -

Vi var fire i holdet og i dette sidste, altså fysik, fik de tre ug, og den fjerde mg x.

Da Eksaminatoren læste Karaktererne op, føjede han til: "Det bedste hold jeg endnu har haft i år." Det kan man vist kalde en smuk finale!

- Vejret var så dejligt, og jeg gik, - og var så glad og forhåbningsfuld, som jeg ikke havde været længe, - ind ad Frederiksbergs Allé, det var den 28. maj en torsdag.

Lørdag efter tog Søgaard og jeg med damperen til Aarhus. Vi havde naturligvis Dæk, og natten var kold, desuden var der på Dækket en del hjemsendte Marinesoldater, som havde fået en anker brændevin med og derfor var døddrukne, det var slet ikke morsomt, og tyndt påklædt var vi begge. Vi gik så ned i en Kahyt og spurgte opsynsmanden, om der ikke skulde være et par ledige køjer. Han strakte bare hånden frem, og vi lagde af vor fattigdom en skilling i den, og det lod han sig nøje med, men han sagde vi skulde forsvinde inden vi kom til Aarhus, - ja så fandt vi hver en tom køje og havde det nok så godt.

Vi kom til Aarhus kl. 4, og tog med første tog til Herning, og jeg fortsatte med Postvognen til "Spangsmose" i Tvis og derfra hjem.

De sov alle middagssøvn og ingen af dem vidste, hvorledes det var gået mig, men de ventede i spænding efter at høre fra mig. Da de blev klar over hvorledes det var gået mig, blev der glæde, ja, hvor blev Far og Mor, søster og bror ja, Knud og Stine glade.

- De havde håbet at jeg skulde slippe igennem, men de have ikke tænkt sig, at det skulde gå så godt som tilfældet var.

Det var godt at bringe glæde til hjemmet, det har så tit været sorg eller bekymring, der havde været knyttet til min person. Men det var jo kun en første begyndelse, det sværeste var tilbage, det vidste vi alle godt, men den gode begyndelse gav dog mod og troen på en god fremtid.

- Den 15. august tog jeg igen tilbage til København, for at tage "den sidste del", som var langt den sværeste, og som den tid vedrørende mit arbejde, til 1. maj, har jeg i grunden ikke andet at fortælle, end at det var ustandseligt Slid.

I begyndelsen syntes jeg ikke jeg kunde følge med, men hen mod jul syntes, jeg det lykkedes for mig. Inden vi skulde skilles ad for at tage hjem på juleferie, holdt Søgaard en lille "Punsegilde" på hans værelse for en kreds af Seminarister, som vi hørte til, og der var vel nok af dem der fik lidt for meget, dog ikke Søgaard, for han kunde tåle meget uden at det berørte hans klare hjerne og heller ikke mig, for "Puns" og i det hele taget spiritus smagte mig ikke, men jeg drak altid lidt for at være med i kredsen, og ikke sidde uden for.

- Nå, men den aften blev der pralet med, at det var "Blomsten" og "Spidserne" der var her forsamlet, og de tildelte hinanden fine karakterer.

- Ak, det gik helt anderledes for mange af dem. Det var drøjt at rejse hjem dengang ind under jul, toget gik vist ca. kl. 8, man blev pakket ind i en kupé, og vi skulde være 10, så sad man der klempt sammen, der var ingen sidegange, man kunde gå ud i, man kunde knap forandre sin stilling. Man kunde heller ikke læse, for der var kun en søvrig petroleumslampe i loftet, så vi lige kunde se hverandre. Store- og Lillebæltsoverfarten kom som næsten en uvurderlig befrielse.

Jeg kom hjem kl. 3 eftermiddag, uventet. Jeg har omtalt den jul andet sted.

Den 10. januar 1892, før det blev dag, skulde Far køre mig til stationen. Jeg sad på vognen og ventede på Far, og imens tænkte jeg på næste gang, jeg kom hjem.

Med hvilken resultat vilde jeg komme hjem med. Resultatet vilde let komme til at bestemme min fremtid.

- Min barndoms stuehus lå der i mørke, men med alle vinduer oplyst næsten, og derinde havde Mor travlt med at gøre Far klar til køreturen i vinterkulden, og jeg stirrede mod dette mit barndomshjem, som om jeg aldrig skulde se det mere under indtrykket af fremtiden "Knald eller Fald".

Og underlig dette syn, stuehuset med de oplyste vinduer, kan jeg aldrig glemme.

Den dag i dag, men når jeg - bedst som jeg ligge i mørket i min seng og lukker øjnene, så ser jeg det aldeles tydeligt, således som jeg så det den morgen.

- Da vi kom til Holstebro begyndte det at sne, og det blev til snestorm, så da jeg kl. 1 kom til Holsted, kørte toget fast.

Der sad vi så alle mand henvist til kroen. Det blev en meget fornøjelig aften, og selv stationsforstanderen førte an, bordene blev stillet sammen, og der blev skillinget sammen til en Bollepuns, og der blev talt og sunget og vi blev rystet sammen. Blume havde foræret mig en håndfuld cigarer, han vidste ikke at jeg ikke røg, men i dette glade selskab fik jeg denne dårlige idé, at nu skulde cigarene prøves. Jeg røg én, jeg røg én til, og det gik storartet, og prøvede en tredie, men den blev jeg ikke færdig med, for nu fik jeg kvalme, jeg blev så syg, så syg, og snart fandt jeg mig stående ude i snestormen, lænende min pande mod Krostaldens mure ihukommende "Ak hvor forandret", hvor helten læner sig til Tyreholms ærværdige mure.

- Dagen efter kl. 5, kom vi af sted til Lunderskov, der var vi i 2 timer. Så endelig kom vi til Fredericia, og her måtte vi være på stationen hele natten.

Først på tredie dag hen på eftermiddagen nåede jeg til København, slap og søller, og det var sagtens en følge af alt det, at jeg fik Influenzaen, der ødelagde det meste af januar for mig. Februar var jeg endnu mat efter Influenzaen, men måtte alligevel arbejde alt for hårdt, så jeg måtte rebe sejlene i marts og i april gik det alt i eet for mig både "hellig og søgen".

- Den 2. maj skulde jeg være færdig til at begynde, og jeg fik at vide, at jeg af skolens lærekrafter var blevet "indstillet til en 1ste karakter", for mig var det et stort spørgsmål om at kunde nå den, thi det var alt for meget, der skulde nås i blot 8 måneder. Det hjalp mig meget at jeg var indrettet som jeg var. –

Før i tiden var jeg altid en sølle modløs Fyr, men så snart jeg blev anbragt ved det grønne eksamensbord, var frygten altid som blæst bort, og hjernen så klar som nogensinde.

Så begyndte det store slag:

2. maj: Regneopgave fra kl. 8 - 11. Jeg nåede ikke at få det sidste spørgsmål besvaret. - fra kl 12 - 2 skønskrivning og fra 4 - 8 dansk stil. - "Hvor vidt er Rask's ord rigtigt: Sit Fædreland skylder man alt, hvad man kan udrette"?

3. maj - Religionstil: "En påvisning af, hvorledes Jesus ord med hensyn til det fjerde bud bør ske fyldest" - Pædagogisk stil: Ved hvilke midler kan skolen bidrage til viljens opdragelse" ?

4. maj - Tegning, - Regneopgave nr. 2, den fik jeg færdig før tiden og en disposition.

5. maj - Geometrisk Tegning og regneopgave nr. 3. - Den fik jeg rigtig på det nær, at jeg fik en lille fejl ved kvadratrodsuddragning af 300. Så var den skriftlige del forbi.

Så læses der igen af fuld kraft til:

21. maj - "Mit rige er ikke af denne verden" med store børn, "påpegende stedord" - med små, "Sauls død med S. B. "Øjet" Foredrag, eller praktisk?

Eftermiddagen: Pædagogik "Grundskrifterne"

Søndag læste jeg uafbrudt.

Mandag den 23. maj. - Gymnastik. Jeg blev skældt ud af oberstløjtnant Amsing, men fik dog g?, for jeg kunde hans bog omtrent udenad, jeg kom pudsigt nok op i svømning.

Eftermiddag kl 1. - Historie, "Kristoffer af Bajren" og "Amerikas opdagelse".

Tirsdag den 24. maj. - Religion: "Jesus gravlægning" - "Søren Kirkegaard" og "hjemkomsten fra Babylon" -

kl. 5 Eftermiddag, Dansk: Tillægordenes Kønsbøjning af Kristian Pedersen.

Onsdag den 25. maj kl. 8: "Hovedregning".

Den første dag havde været en slem dag, jeg havde i to så betydelige Fag som praktisk færdighed og pædagogik kun fået 2 g'er, - men siden gik det bedre, karaktererne blev:

Religionskundskaber, mg. - Praktisk færdighed g. - Boglæsning med dansk sproglære og

Litteraturkundskab mg. - Skrivning mg. - Historie ug ? - Geografi ug. - Matematik mg ? -

Naturhistorie ug ? - Naturlære ug. - Opdragelse og undervisningslære g. - Tegning mg ? - Sang - Musik

- Gymnastik g. (kan forestå gymnastik)

Første Karakter.

den 25. maj 1892

Chr. Brix

Søgaard slog mig i hånden, så snart min sidste Karakter var læst op, og vi fulgtes nu bort fra Eksamensbordet, vi var nu færdige begge to.

Da vi kom ud på gaden efter den 26. maj var det Kristian IX og Louises guldbryllupsdag.

Vi gik ud uden for København og lagde os på en græsplæne, men jeg tror ligefrem, at jeg var for træt til rigtig at glæde mig.

Derefter sendte jeg et telegram hjem med kun to ord "Første Karakter".

Natten efter kunde jeg ikke sove, og natten før havde jeg ligget og regnet svære Hovedregneopgaver.

Det skulde jeg ikke have gjort, for derved blev jeg træt til den afgørende stund.

Uden at være synderlig oplagt, drev Søgaard og jeg ned til "Strøget", på den tid vi vidste at

Guldbrudeparret vilde komme kørende i Guldkaret. Men hvor var det en trist kørsel for

Majestæterne, tavse og kolde ansigter og kun nogle få hilste, hvor de kørte frem. Kongen nikkede, hvor der var spor af hilsen, men Dronningen sad og så bleg og stift ud, og uden at se til nogen af siderne.

Således var det ikke overalt, men således var det hvor vi stod. Det var jo i Provisorietiden.

Efter festlighederne og efter at vi havde vort Eksamensbevis og forstanderens anbefaling for at vi nu var brugbare lærer, gjorde Søgaard og jeg et gilde til slut.

Det blev som Søgaard sagde det, et ædegilde oppe hos ham, og et drikkegilde hos mig, for så var der ikke så langt ned i gården.

- Men der manglede nogle f. eks. begge Hermann og flere, de var forsvundet ganske stille, uden at sige farvel. -Ja det var synd, for de var så stille og tiltalende, og det kunde ikke andet end lægge en dæmper på vor glæde. Nå men der blev naturligvis ligevel talt, sunget diskuteret til langt ud over midnat. Der var på den tid for mange Seminarister, og Eksamenskommisionen kom ind på den tanke, at det måtte være det vigtigste at skærpe eksaminer betydeligt, og det gjorde man. Navnlig professor Kromann, der var Eksaminator i praktiske færdigheder.

- Ved statsseminarierne faldt mange, og det er klart, at et Privatseminarium, hvor læsetiden var knap to år, og hvor der ikke engang forlangtes nogen optagelseseksamen eller bevis for, at man havde forkundskaber, der måtte det gå galt. Og det gik galt.

Vi var 26, der gik op til eksamen og deraf var der kun 5 som fik første Karakter, nemlig Søgaard, - Skovsen, - Skov, - L. B. Lauritsen, og jeg. 5 fik 2' Karakter, og af disse var der to som læste om, og 3 fik 3' Karakter, og disse læste også om igen, og de halve altså 13 faldt, og der var således kun 8 af 26 der fik en brugelig Eksamen.

Dagen efter gildet tog jeg til Hovedbanegården for at tage mod Jens Andersen, "Nygård" Tvislund, altså min skolekammerat i børneskolen, min stuekammerat på Staby. Nu vilde han på Seminariet, og han skulde have mit værelse hos de to overordentlige rare gamle mennesker, Johansen og hans kone, der ganske gratis og uopfordret havde givet middagsmad hver søndag, og det var søndagsmad. Sødsuppen var propfuld med svesker og rosiner, jeg vil altid mindes dem og Piils, med den største taknemlighed.

- Jens Andersen fik aldrig nogen eksamen, kort før ferien fik han en byld på hjernen og døde efter et par dagens lidelse, jeg tror nu også han manglede energi til at gennemføre en læsning, som kunde give resultat. Han var rar og hyggelig, og jeg holdt meget af ham.

Om eftermiddagen lejede Søgaard og jeg en Droske til at køre os til Kvæsthusbro, for vi vilde forlade København med anstand

- jeg tog først til "Hedegård" i Mejrup til Knud og Louise, jeg måtte se deres nye hjem. Det syntes jeg godt om, og viste sig også at være en udmærket gård. Jeg sagde, at jeg troede sikkert, at her skulde de nok klare sig, og vi havde det dejligt sammen til næste dags formiddag, så gik jeg hjem, og her var jeg ventet, men jeg kom jo ingen overraskelse med, for de havde jo fået mit telegram.

Det havde de fået da de skulde have middagssøvn - "En mand med telegram", Far sprang ud af sengen med største spænding. Mor havde før eksamenen skrevet at hun skulde skrive for Far, at jeg skulde ikke tage mig det nær, dersom jeg ingen eksamen tog, for det var ikke forlænge at tage to år mere, og jeg havde skrevet, at jeg nok skulde gøre, hvad jeg kunde, men de fik intet at vide under eksamenen, først når jeg kunde meddele dem resultatet.

- Jeg tænker at Fars hænder har rystet en smule, og Mor har stået og set angst ud, men det var jo snart læst, der stod: Første Karakter. - Jeg ved at de blev så jublende glade - det er naturligvis Mor der har

fortalt mig, hvorledes det hele formede sig, - og da Far var kommet lidt til besindelse udbrød han; Nu vil vi til fest i morgen.

Der skulde være stor fest i Holstebro i anledning af det kongelige Guldbryllup, og endskønt Far altid havde været højremand og kongetro, så havde de besluttet sig til at blive hjemme, for de kunde ikke glæde sig ved noget så længe de ikke vidste, hvorledes det gik mig. Den dag i dag kan jeg inderligt glædes over, at det gik, som det gik.

Det kom jo også til at betyde så meget for min hele fremtid.

- Jeg var så hjemme resten af sommeren for at samle kræfter, og det kunde godt gøres nødigt. Dog helt galt har det ikke stået til, for ca. tre uger efter, at jeg var kommen hjem, vandrede jeg sammen med en af mine Kammerater, Poul Lindholm fra Staby til Herning, tog toget til Laven, sejlede over søen til Himmelbjerget, hvor Bjørnstjerne Bjørnson, vilde tale om Verdensfreden.

På Himmelbjerget gik og stod vi i flere timer og traf mange kendte, thi der regnedes med at der var mødt omkring 30.000.

- Vi kom til at vente på færgen over søen i 3 timer, ventede i Laven i andre 3 timer på et ekstratog, kom til Herning kl. 2½ nat og gik så de 4½ mil hjem og kom hjem kl. 9 formiddag, men da kunde jeg næsten ikke mere. Poul Lindholm så jeg aldrig mere siden. Han kom senere på Seminariet, tog en fin eksamen, kom til Ågård og blev den meget kendte Valgmenighedspræst og Højskoleforstander Brüchers højre hånd. Else Konstantin Hansen, omtaler ham meget smukt og anerkendende i hendes bog: "Små kapitler af et langt liv".

- Kort efter besøgte jeg Søgaard i Opstrup, jeg gik til Holstebro, tog toget til Ringkøbing, her havde jeg aldrig været.

Jeg fandt dagvognskusken, Laust Toft, fra Brejning, ham skulde jeg med til Brejning Kro. Vil du have en "Spids" råbte han, da jeg havde forrettet mit ærinde, jeg vidste ikke hvad en "Spids" det var for een, og sagde nej tak, (det var det halve af en bajer).

Det var en åben dagvogn og der var foruden mig et par mænd og et par koner med. Mændene og Kusken sad med noget uhøvisk pjat, og det hele forekom mig så simpelt. Da vi kom til Røgind Kro kørte dagvognen derind, her kom en fragtmand også fra Brejning til. Der blev forlangt blødkogte æg, og når den sidst ankomne havde spist det meste af et æg, slyngede han resten tværs over stuen efter Laust Toft.

Jeg gik ud i kørestalden, omsider kom de to kuske, de havde da væddet 100 kr. om hvem der først kom til Brejning Kros stald.

Så for vi af sted, snart forbi hinanden, snart ved siden ad hinanden, brølende til hinanden af fuld hals. Laust Toft, kom først, men jeg tror ikke han så de 100 kr. nogensinde, man drak ham døddrukken, - det var det første indtryk jeg fik af den Egn, som jeg siden skulde komme til at færdes så meget i resten af min tid, og det var råt og ukultiveret, men heldigvis opdagede jeg snart, at dette indtryk ikke dækkede Virkeligheden.

Søgaard tog imod mig ved Kroen og morede sig over mine oplevelser på vejen.

Dagen efter vandrede vi over den store Hedeflade mellem Hanning og Dejbjerg. Vi skulde til Fattiggården hvor sognerådet hold møde.

Der var ingen betænkeligheder, jeg blev straks antaget som Vinterlærer ved Råbjerg Biskoles 2' klasse for kr. 300. Jeg synes det var en svimlende sum.

- Sommeren gik hurtig, og den 1. november 1892 tog jeg til Råbjerg skole for at begynde dagen efter, men hvor jeg skulde bo måtte jeg selv finde ud af.

Da jeg kom til Lem, vandrede jeg frimodig ad Råbjerg til med en høj stiv og vist moderne hat på hovedet (en Grundtviganerhat var en blød bülehat), jeg spurgte mig for og fik at vide, at gården "Øster Råbjerg", hvor der boede en enke plejede, Vinterlæreren at kunde få kost og logi. Jeg gik dertil. Nej ikke i vinter, men jeg kunde godt blive om natten, så jeg den næste dag kunde finde et andet sted. Den følgende dag og dagene efter, gik jeg ud efter skoletid for at finde et hjem, men forgæves.

- Til sidst sagde jeg til Maren Andreasen:

"Du kommer til at beholde mig, ellers bliver jeg vist nødt til at forsvinde fra det hele".

og så fik jeg lov til at blive, og det var et ualmindelig herligt hjem, jeg der kom til at bo i.

- Sagen var den, at man i Dejbjerg havde haft den kendte grundtvigske præst Balslev, der kort forinden var flyttet til Søndersø, Fyn og i stedet for havde de fået Norup, fra Nr. Felding, Tvis, som den udpræget Missionsmand han var, syntes folk ikke om ham, og nu kom også Vinterlæreren fra Tvis, og han var naturligvis en som Norup, havde fået Sognerådet på halsen, altså en Missionsmand, og det tyede hans hat da også på.

- Alt dette var jeg i lykkelig uvidenhed om, men det var derfor alle undskyldte sig, det fik jeg senere at vide.

- Det var en stor vanskelig og forsømt klasse. Man havde været uheldig med læreren vinteren før, og klassen var på over 40 børn, i alderen fra 8 - 14 år, men jeg havde gå på mod, men spændte alt for vidt og det mærkedes da eksamensdagen kom, Norup var afmålt og kølig og han var ikke den mand som kunde forstå, hvor vanskelig det måtte være at arbejde med sådan en klasse, og i det hele taget har jeg aldrig mødt megen venlighed og forståelse hos den mand, som dog havde en del betydning for mig i mine begyndelses år og jeg bad ham da heller ikke om en anbefaling.

Derimod fik jeg ved mange lejligheder at føle at skoledistriktets forældre og børn var glade for mig.

I hele vinteren holdt jeg aftensskole med udmærket tilslutning, og til slut gav eleverne mig det skrivebord jeg benytter den dag i dag.

Maren Andreasens hjem, var som få hjem, "Lysvågen for alt stort og skønt hernede og med de dybe længsler vel bekendt".

- Maren og jeg blev snart meget gode venner, og hun viste det altid at hun gerne vilde gøre det så godt som muligt for mig. - Hendes børn var følgende:

Anders, der skulde styre gården efter Faderens død. Vi to blev gode venner for livet, og vi diskuterede om alt muligt, kun ikke landbrug, for det havde ikke hans interesse - ikke den gang, gården blev et par år efter solgt, og Anders var derefter elev på Askov Højskole i to vintre, blev derefter Redaktionssekretær hos venstreledaktøren, Henriksen, Vejle, her startede han foreningen for venstres ungdom og et politisk ungdomsblad og gjorde sig derved så bemærket at han blev antaget som Redaktør af forhenværende landbrugsminister Anders Nielsens blad i Randes, siden købte han bladet, men det vilde vist ikke rigtig gå for ham, og nu på sine halvgamle dage slog han sig på Landvæsenet

igen. Han blev direktør for Hedeopdyrkningselskabet "Karup", blev derefter bestyrer på "Grove Hedegård" og nu er han direktør på Kartoffelmelsfabrikken i Karup. Han var gift med den landskendte Elisabeth, der skrev små meget meget læste stykker i de bergske blade. Hun døde for 5 - 6 år siden, kort efter de havde besøgt os i Ommelund.

- Så var der Kathrine, der var smuk og begavet, og som siden blev gift med folketaleren og forfatteren Aage Meyer Benediktsen.

En anden datter Sine, tog til England, og der blev hun, og Ane gik til skole og til præst, og så var der en dreng lidt yngre, han døde i en ung alder.

Hele den ungdom var hjemme den vinter, og vi havde ikke vanskelig ved at få tiden til at gå.

- Der kom ofte fremmede, og så sang vi, og læste højt, spillede ordsprogsleg, der undertiden næsten blev til hele små komedier.

Jeg lagde mærke til at der var i sognet nogle der vilde "stikke" efter dette hjem, og jeg kan ikke finde nogen anden forklaring ved den, at de følte, at livet lå i et noget højere plan end i deres eget hjem, og det kan mennesker ofte ikke lide.

Søster Louise besøgte mig i dette hjem, og hun var meget betaget af de mennesker, hun mødte der.

- Den første maj rejste jeg til Måbjerg, altså i 1893.

Den sommer var jeg vikar for anden læreren, der var soldat, og jeg skulde undervise 2´ klasse, samt gå til Frøjk Biskole hveranden dag, folketingsmand Jørgensen havde selv den sommer 1´ og 3´ klasse, men da efteråret kom gled jeg ind som førstelærer og kirkesanger i folketingsmandens sted.

- Lønnen var til at begynde med 20 kr. siden 22 kr. og fri station pr. måned. Jørgensen var også gårdejer, og jeg havde en stue i den ene ende af gårdens stuehus, og en gammel væverpige boede i den anden ende.

Det var ikke morsomt, jeg var blevet bedre vændet i Dejbjerg, hertil kom at fru Jørgensen så sig gal på mig, hver dag der gik. Nå, men jeg havde det alligevel godt i Måbjerg, børnene var flinke, beboerne var umådelige rare, og folketingsmanden var en rar mand, i modsætning til hans kone, og i virkeligheden, var det et trist ægteskab og hjem.

Medens jeg var i Måbjerg, søgte jeg at uddanne mig så vidt at jeg muligvis kunde tage den manglende eksamen i sang og musik. Jeg fik lidt undervisning i Holstebro og hen på sommeren 1893 tog jeg til Aarhus for at gøre et forsøg, og det lykkedes, men heller ikke mere, jeg fik g.

- Jeg fik vist den nødvendige eksamen, fordi jeg havde en smuk stemme, for jeg indrømmer, at jeg var dårlig forberedt.

Jeg skulde træffe (træffeøvelser) og det gik ikke godt, derimod sang jeg den akromatiske skala fejlfri, og til mit Violinspil blev der ikke gjort indvendinger, men da jeg skulde synges "I Danmark er jeg født og båret", blev jeg afbrudt af Sanne: Det er ingen salme. Jeg stemte bedre i.

Hvorfor brøler De? Jeg måtte så begynde for 3´ gang, og jeg hørte den anden Eksaminator hviske til Sanne: "Han har en dejlig stemme"

- Først nu var jeg rigtig færdig. - Nu kunde jeg søge hvilken embede jeg vilde....

Havehuset, februar 1939

Anders Chr. Vestergaard.

Familie data for Anders Christian Vestergaard

Født den 9. januar 1867 i Sønderlund, Tvis sogn

Viet den 24. juli med Magdalene Pedersen, født den 2. august 1874 Løsning sogn

Børn:

Født den 13. november 1901 Marie Fugl Vestergaard, Nr. Omme sogn

Født den 15. februar 1903 Laurids Vestergaard, Nr. Omme sogn

Født den 15. maj 1910 Louise Margrethe Vestergaard, Nr. Omme sogn

Død den 7. marts 1949, Nr. Omme, pens. Lærer af Ommelund, Anders Christian Vestergaard, 82 år gammel

Død den 23. oktober, Røde Kors sygehjem, Struer, enke pensionist af Nr. Omme, Magdalene Vestergaard f. Pedersen, 78 år.

Ægteparret er begravet på Nr. Omme kirkegård.

Billeder fra Grønbjerg Lokalhistoriske arkiv.

Lærer Vestergaard med elever Nr. Omme Skole 1913

Lærer Vestergaard med elever ca. 1922

Lærer Vestergaard med elever i Grønbjerg skole ca. 1922

Magdalene Vestergaard med elever ca. 1922

Anders Christian Vestergaard, skolebillede ca. 1924

